

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Ekonomist
Modul: Organizator poslovanja

VKLJUČEVANJE TUJIH OTROK IN TUJCEV V SLOVENSKO DRUŽBO

Mentorica: Ana Peklenik, prof. slov.
Lektorica: Andreja Tasič, prof. slov.

Kandidat: Janez Lah

Kranj, januar 2017

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici Ani Peklenik, prof. slov., in lektorici Andreji Tasič, prof. slov., ki je moja diplomsko nalogo jezikovno in slovnično pregledala.

Posebne zahvale pa gredo moji življenjski sopotnici Katarini Bijol in mojim otrokom Jaku, Tini in Nuši Lah za potrpežljivost pri opravljanju študija.

IZJAVA

»Študent Janez Lah izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom Ane Peklenik, prof. slov.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

V diplomskem delu smo iskali odgovore na predhodno zastavljena vprašanja glede vključevanja tujih otrok in tujcev v slovensko družbo. V povezavi z aktualno problematiko današnjega časa, tako v Sloveniji kakor tudi širše v Evropi, smo se odločili, da bomo raziskovalni del diplomskega dela usmerili v vključevanje begunskih otrok in njihovih staršev v slovensko družbo in okolje. V teoretičnem delu smo si ogledali zakonsko podlago, razloge za begunski val in prihod beguncev v Slovenijo, slovensko družbo in kulturo in pojem različnost kultur. V raziskovalnem delu pa smo s pomočjo statistično obdelanih podatkov iskali odgovore na zastavljena vprašanja, kritično analizirali obstoječe stanje in iskali predloge za izboljšavo stanja. Predhodno znano dejstvo, da so begunci pred vrati slovenske družbe, je bilo izhodišče našega raziskovanja na tem področju. Glede na aktualnost obravnavane tematike smo analizirali in kritično obdelali zadnja tri leta slovenske begunske »krize«. V raziskovalnem delu smo ugotovili, da je problematika vključevanja otrok beguncev in njihovih staršev izziv, s katerim se slovenska družba v takšni obliki in razsežnosti v preteklosti še ni srečala. Reševanje te problematike bo dolgotrajno, sodelovati bodo morale različne institucije, uspešnost pa bo odvisna predvsem od nas, ki smo del slovenske družbe, ustvarjamo in branimo kulturo, v naše življenje pa bomo morali biti pripravljene sprejeti tudi »drugačnost«.

KLJUČNE BESEDE

- begunci
- slovenska družba
- vključevanje tujcev
- različnost kultur

ABSTRACT

In thesis we are looking for answers on previously set questions about integration of foreign children and foreigners in to Slovene society. In connection of current problematic, so in Slovenia as also in wider part of Europe, we have decided that we will focus my research part of the thesis in to integration of refugee children and their parents in Slovene society and environment. In the theoretical part we have reviewed the legal basis, reasons for the refugee wave and the arrival of refugees to Slovenia, Slovene society and culture and the subject diversity of cultures. In the research part we have helped us with the statistically processed information and searched for answers on set questions, critically analyzed the existing condition and searched for suggestions to improve it. Previously known fact, that the refugees are right in front of Slovene society, was the starting point of our research on this area. According to addressing topics we have analyzed and critically processed last three years of Slovene refugee »crisis«. In the research part we have come to realize that the problematic of the integration of refugee children and their parents is a challenge in such form Slovene society has not met yet in the past. The resolving of this problematic is going to be long term, involving different institutions, the success on the other hand depends mostly on us, members of Slovene society, which create and defend our culture, and will have to be able to accept the »diversity« in our lives.

KEYWORDS

- refugees
- Slovene society
- integration of foreigners
- diversity of cultures

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev problema.....	1
1.2	Cilji diplomskega dela	1
1.3	Predstavitev okolja	2
1.4	Predpostavke in omejitve	2
1.5	Metode dela	2
2	TEORETIČNE OSNOVE	4
2.1	Zakonska podlaga.....	4
2.2	Begunec ali migrant?	5
2.3	Razlogi tujcev za prihod v Slovenijo	6
2.4	Slovenska družba in kultura	7
2.5	Različnost kultur.....	8
2.5.1	Kultura v Evropi in na Bližnjem vzhodu	9
2.5.2	Kulturna raznolikost in medkulturni stiki.....	10
3	RAZISKOVALNI DEL	11
3.1	Posnetek stanja.....	11
3.2	Kritična analiza področja	11
3.3	Analiza anketnega vprašalnika.....	13
3.4	Povzetek raziskave	29
4	ODGOVORI NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA.....	31
5	ZAKLJUČKI.....	39
	LITERATURA IN VIRI	42

KAZALO SLIK

Slika 1: Spol anketirancev	13
Slika 2: Starostna struktura anketirancev	14
Slika 3: Izobrazbena struktura anketirancev	15
Slika 4: Anketiranci glede na velikost kraja bivanja.....	16
Slika 5: Zanimanje za begunsko problematiko.....	18
Slika 6: Soočenje z migrantom	19
Slika 7: Sobivanje z migranti	20
Slika 8: Nasprotovanje nastanitvi migrantske družine	21
Slika 9: Postavitev tehničnih ovir	22
Slika 10: Zaostranje pogojev glede migrantov	23
Slika 11: Ali so se migranti pripravljani izobraževati?.....	24
Slika 12: Strah pred islamizacijo.....	25
Slika 13: Odnos do državljanov nekdanje skupne države	26
Slika 14: Humanitarna pomoč beguncem	27
Slika 15: Ali je obiskovanje šole z migranti moteče ali ne?	28
Slika 16: Informacije o beguncih in migrantih.....	29
Slika 17: Izdana dovoljenja za prebivanje v obdobju jan. 2013–sept. 2016.....	31
Slika 18: Izdana dovoljenja za bivanje po državah v obdobju jan. 2013–sept. 2016.....	32
Slika 19: Izdana dovoljenja za bivanje po državah v obdobju jan. 2013–sept. 2016.....	33
Slika 20: Število prošelj za mednarodno zaščito v obdobju jan. 2013–sept. 2016 ..	34
Slika 21: Prošnje za mednarodno zaščito v obdobju jan. 2013–sept. 2016.....	34

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razmerje med velikostjo kraja bivanja in odnosom do sobivanja z migranti	17
Tabela 2: Razmerje med velikostjo kraja bivanja in odnosom do migrantskih družin	17

KRATICE IN AKRONIMI

UNHCR: Agencija Združenih narodov za begunce

SSKJ: Slovar slovenskega knjižnega jezika

EU: Evropska unija

RS: Republika Slovenija

IFIMES: Mednarodni inštitut za bližnjevzhodne in balkanske študije

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

Do nedavnega smo lahko govorili le o Sloveniji, ki ima precej priseljencev iz držav nekdanje skupne države, z vstopom Slovenije v Evropsko unijo (EU) pa se je povečalo število priseljencev s tega območja, zato danes lahko govorimo o povsem drugačni sliki, saj se je z begunskim valom za Slovenijo pričelo popolnoma novo obdobje. Soočila se je z novo obliko priseljencev, ki v preteklosti niso predstavljali pomembnega deleža med priseljenci.

V sklopu diplomskega dela bomo poiskali odgovore na zastavljena vprašanja glede vključevanja tujcev oziroma tujih otrok v slovensko družbo. V teoretičnem delu si bomo ogledali zakonodajno podlago in institucije, ki so povezane z urejanjem in prilagajanjem tujih državljanov v Republiki Sloveniji. V raziskovalnem delu bomo skušali poiskati odgovore na zastavljena vprašanja, in sicer:

- Ali je v zadnjem času porast ali upad števila tujcev v Sloveniji?
- Kakšen je razlog za prihod v Slovenijo?
- S kakšnimi težavami se soočajo migranti v Sloveniji?
- Ali je slovenska družba tolerantna do prisilnih migrantov?
- Kako se otroci tujcev vključujejo v slovensko družbo?

1.2 CILJI DIPLOMSKEGA DELA

Cilj diplomskega dela je odgovoriti na predhodno zastavljena vprašanja glede vključevanja tujih otrok in tujcev v slovensko družbo. Tako preteklost kakor tudi sedanjost in prihodnost bo tako ali drugače zaznamovana z migracijami ljudi. Vsaka migracija se zgodi z določenim razlogom, ki je lahko povezan s kaotičnimi vojnimi razmerami v domovini, ekonomskim položajem posameznika ali družine in željo po boljšem življenju, poslovnimi odločitvami posameznika in podobno.

V naši raziskovalni nalogi se bomo osredotočili na posebno vrsto migrantov – begunske migrante, ki so se znašli v Sloveniji. Zanimalo nas bo, kaj so razlogi za odhod v njim neznano deželo, kakšne možnosti vključevanja v slovensko družbo imajo, kakšen je pogled Slovencev na to problematiko. Proučili bomo, ali je naša država pripravljena na sprejetje beguncev in kakšne možnosti za življenje imajo starši in otroci beguncev v naši družbi. Z vidika begunskih otrok nas bo zanimalo, kako se vključujejo v slovensko družbo in vzgojno-izobraževalni sistem ter kako je slovenska država pripravljena na integracijo begunskih otrok in s katerimi pristopi se država loteva begunske problematike. Na podlagi predhodno znanih dejstev bomo

iskali predloge za rešitve oziroma izboljšave predlaganega problema. Cilj diplomskega dela je odgovoriti na predhodno zastavljena raziskovalna vprašanja.

S tako množičnim priseljevanjem se v Sloveniji nismo še nikoli soočili, zato je namen diplomskega dela raziskati to področje, ki je zaradi specifičnosti zelo zanimivo in podvrženo neprestanim spremembam. To je velik izziv za Vlado Republike Slovenije in pristojna ministrstva, ki morajo delovati usklajeno in strpno, obenem pa se soočajo še z negativnim pogledom državljanov in državljanek Republike Slovenije.

1.3 PREDSTAVITEV OKOLJA

Slovenija je relativno mlada država, saj se je kot samostojna država vpisala na svetovni zemljevid šele leta 1991. Po osamosvojitvi si je tlakovala trdo in uspešno pot in je danes ena od držav združene Evropske unije. Evropska država na skrajnem jugu Srednje Evrope, ki na zahodu meji na Italijo, na severu z Avstrijo, na jugu in vzhodu s Hrvaško, na severovzhodu z Madžarsko, predstavlja veliko možnosti takšnih ali drugačnih tranzitnih poti.

V diplomskem delu bo država Slovenija zavzemala osrednje mesto, saj bomo raziskovali, kako je pripravljena na povsem nove, dokaj neznane oblike migracij, ki so se pojavile v zadnjih letih. Če smo bili v preteklosti že priča mnogim migracijam in preseljevanjem ljudi, pa se z novodobnimi oblikami migracij še nismo soočili. V raziskovalnem delu bomo poiskali dobre in slabe plati, ki so nastale kot posledica migracij, in iskali predloge za izboljšavo.

1.4 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Problem, ki ga obravnavamo, je integracija beguncev in njihovih otrok v slovensko družbo. Glede na dejstvo, da se število prispelih beguncev v Republiko Slovenijo, ki je povezano z begunskimi tokovi, nenehno spreminja, se bomo v diplomskem delu osredotočili izključno na begunce iz tretjih držav, predvsem Sirije, Irana, Iraka in Afganistana, medtem ko drugih tujih državljanov ne bomo podrobno obravnavali oziroma jih zajeli v raziskovalni del.

1.5 METODE DELA

V teoretičnem delu bomo uporabili metodo deskripcije oziroma opisovanja dejanskih stanj in metodo kompilacije oziroma postopek povzemanja stališč drugih avtorjev.

Podatke bomo pridobivali in zbirali s pomočjo domače in tuje literature ter internetnih virov.

Na podlagi pridobljenih statističnih podatkov bomo ugotavljali stanje na področju tujcev v Republiki Sloveniji. Zanimalo nas bo, koliko je izdanih dovoljenj za prebivanje tujcev v Republiki Sloveniji. Glede na to, da bo diplomsko delo osredotočeno na prisilne migrante – begunce, bomo statistično pregledali in analizirali, kakšno je razmerje med izdanimi dovoljenji za begunce in ostalimi. Ker je v Sloveniji precej tujcev, ki izvirajo iz držav nekdanje skupne države, bomo statistično obdelali in analizirali tudi to področje. V zadnjem obdobju se v Sloveniji soočamo z vprašanji glede prošenj za mednarodno zaščito oziroma azil, zato nameravamo strokovno obdelati tudi to področje, torej s koliko prosilci za mednarodno zaščito se sooča Slovenija in kako se rešujejo tovrstne zadeve. V povezavi s prošnjami za mednarodno zaščito nas bo zanimalo tudi, koliko vlog za mednarodno zaščito v Sloveniji obravnavamo in koliko osebam je priznan status.

Statistične podatke bomo obdelali in jih med seboj primerjali. Rezultate bomo raziskali z uporabo programa Excel in jih deskriptivno predstavili.

S pomočjo anketnega vprašalnika bomo analizirali mnenje in odnos Slovencev do migrantov, kako pogosto Slovenci spremljajo begunsko problematiko in kakšen je njihov pogled na sobivanje z migranti. Navsezadnje nas bo zanimalo, ali Slovenci nasprotujejo drugačnosti v naši družbi. S pridobljenimi anketnimi rezultati bomo dobili bolj natančen vpogled v obravnavano problematiko.

2 TEORETIČNE OSNOVE

2.1 ZAKONSKA PODLAGA

Pred proučevanjem zakonske podlage se samo po sebi postavlja vprašanje, kdo sploh je tujec in kakšne pravice ima ta oseba v našem okolju. V 2. členu zakona o tujcih je navedeno, da je tujec ali tujka vsakdo, ki nima državljanstva Republike Slovenije. V istem členu je v 11. alineji zapisano, da je rezident za daljši čas tujec, ki ni državljan EU in ima v državi članici EU dovoljenje za stalno ali dolgotrajno prebivanje, izdano z veljavnostjo najmanj pet let. V 7. členu je opredeljeno, da mora tujec za vstop, zapustitev in bivanje v Republiki Sloveniji imeti veljavno potno listino. Tujcu se lahko zavrne vstop v Republiko Slovenijo iz razlogov, ki so določeni v zakonu o schengenskih mejah, zavrnitev vstopa pa se označi v tujčevi potni listini. Vsak tujec ima tudi omejen rok bivanja, ki je določen z vizumom, dovoljenjem za prebivanje, sklepom Vlade Republike Slovenije, zakonom ali mednarodno pogodbo. Tujec lahko pridobi tri vrste vizumov, in sicer letališki tranzitni vizum, vizum za kratkoročno bivanje ali vizum za dolgoročno bivanje, ki je daljše od 90 dni, vendar največ za eno leto (Zakon o tujcih, 2014).

Selitve ljudi oziroma migracijska gibanja so že od nekdaj zaznamovala vse narode na svetu. V letu 2000 je bilo ocenjeno, da je bilo v svetu 150 milijonov mednarodnih migrantov, od tega okoli 31,5 milijona v širši Evropi. Sicer pa se število migracij iz leta v leto povečuje in predvidevanja za prihodnost to tezo le še potrjujejo. Migracijska gibanja so v nekaterih državah zelo negativno sprejeta, saj jih povezujejo z zlorabo azilnih sistemov in grožnjami za nacionalno in mednarodno varnost ter stabilnost. Zelo negativen in odklonilen odnos do migrantov se odraža pri domačem prebivalstvu, saj se priseljence povezuje z visokimi stopnjami brezposelnosti, ekonomskim bremenom ter ogrožanjem politične in družbenoekonomske stabilnosti, marsikaterega posameznika pa vidijo kot kriminalca. So se pa v zadnjem obdobju migracijska gibanja nekoliko spremenila v primerjavi s preteklimi, saj je odprtost EU s prostim pretokom ljudi, kapitala in storitev omogočila lažji in hitrejši pretok (Resolucija o migracijski politiki Republike Slovenije, 2002).

Hkrati se je spremenila tudi struktura migrantov, ki po migracijah po drugi svetovni vojni tokrat predstavljajo bodisi delovno silo, iskanje azila ali ilegalno oziroma skrito gibanje. Največji in izrazit porast je v zadnjem obdobju predvsem pri beguncih in prosilcih za azil. Tudi geografsko gledano so se vzorci v zadnjem obdobju precej spremenili, predvsem zaradi geopolitičnih in ekonomskih sprememb. Migracijski tokovi med vzhodom in zahodom velikokrat potekajo po nezakonitih poteh, nemalokrat pa govorimo o t. i. tihotapljenju in trgovini z ljudmi (Resolucija o migracijski politiki Republike Slovenije, 2002).

Posledice tovrstnih migracijskih tokov vsaki državi povzročajo precej težav, saj se soočajo s povsem drugo kulturo ljudi, ki pa jo je treba vključevati v družbeno življenje. Starši tujcev in njihovi otroci so zaradi birokratskih ovir težje ali težko zaposljivi, poleg kulturnega šoka se soočajo še z drugimi težavami, kot so komunikacija, šolanje otrok in druge oblike družbenega življenja.

Še preden je Slovenija vstopila v EU, je bilo po številu največ tujcev iz držav nekdanje skupne države. Kljub temu da ti še danes predstavljajo praktično največji delež, se je po vstopu Slovenije v EU pričelo tudi priseljevanje tujcev iz drugih držav (Komac, 2007).

Z vidika vključevanja tujih otrok v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem je v 10. členu zakona o osnovni šoli opredeljeno, da imajo otroci, ki so tuji državljani oziroma brez državljanstva in prebivajo v Republiki Sloveniji, pravico do osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije. V skladu z mednarodnimi pogodbami se za te otroke organizira pouk maternega jezika in kulture (Zakon o osnovni šoli, 2006).

2.2 BEGUNEC ALI MIGRANT?

Osebo, ki beži pred oboroženimi spopadi ali preganjanjem, bi lahko označili za begunca. V množičnih medijih pogosto zasledimo izraza begunec in migrant, vendar moramo biti pri uporabi zelo previdni.

Kot smo že omenili, so begunci osebe, ki zaradi nevzdržnih razmer v matičnih državah bežijo in iščejo varnost in zavetje v drugih državah. Na podlagi pridobljenega statusa begunca so ti ljudje upravičeni do pomoči od države. Zaradi nevarnosti v njihovem domačem okolju begunci pridobijo status in možnost zatočišča.

Temelj zaščite beguncev je zapisan v mednarodnem pravu, in sicer v:

- konvenciji o beguncih iz leta 1951,
- protokolu iz leta 1967 in
- v drugih pravnih dokumentih.

Za begunce je predvsem pomembna konvencija o beguncih iz leta 1951, kjer je točno opredeljeno, kdo je begunec in katere so njegove temeljne pravice, ki mu jih mora zagotavljati vsaka država. Skladno s temeljnim načelom mednarodnega prava se beguncev nikakor ne sme vrniti nazaj v razmere, kjer bi bilo lahko njihovo življenje ogroženo. Poleg tega naj bi bil begunec upravičen do zaščite in do pravičnih in poštenih azilnih postopkov. S pomočjo zaščite naj bi begunec živel

človeku dostojno življenje, varno, obenem pa naj bi vsaka država iskala primerne rešitve za dolgoročne rešitve (Edwards, 2016).

V nasprotju z begunci bi migrante lahko označili kot osebe, ki se selijo z namenom izboljšanja svojega finančnega stanja in niso prisiljeni bežati pred grozotami vojn ali nemirnimi razmerami v matičnih državah. Razlogi za selitev so lahko tudi zaradi družinskih razmer, izobraževalnih namenov in podobno (Edwards, 2016).

2.3 RAZLOGI TUJCEV ZA PRIHOD V SLOVENIJO

V zadnjem obdobju se je na področju migracij precej spremenila struktura, poleg tega so se spremenili tudi migracijski tokovi. Razlogi za prihod tujcev v Republiko Slovenijo so različni. Z zadnjim begunskim valom se je drastično povečal prihod migrantov iz nemirnih vojnih okolij, ki so posameznike in družine prisilile k iskanju mirnega okolja in možnosti vključevanja v novo kulturo in družbeno življenje. Če je bil še nedavno poglavitni razlog prihoda tujcev v Slovenijo iskanje zaposlitve in s tem izboljšanje njihovega materialnega stanja, pa danes lahko govorimo o povsem novi obliki, ki primarno ni povezana z iskanjem boljše zaposlitve, temveč so ti ljudje postavljeni pred povsem nova dejstva. Tako je Slovenija, kakor tudi ostale države članice EU, v zadnjem obdobju soočena z begunsko problematiko. V t. i. begunskem valu, ki ga predstavljajo državljani Sirije, Irana, Irana in Afganistana, je v Evropo pripotovalo na tisoče ljudi, vendar je treba poudariti, da večina teh migrantov Slovenije ni videla kot zadnjo postajo na njihovi poti, saj so v večini namenjeni proti zahodni in severni Evropi. Vsesplošni kaos je zavladal tako med migranti, ki so se brez ustreznih dokumentov in nepoznavanja države znašli na »mrtvi« točki, kakor tudi v Vladi RS, ki je le težko sledila vsem tem množičnim premikom beguncev.

Glavne razloge za prihod beguncev v Republiko Slovenijo gre iskati predvsem v:

- nestabilnih vojnih razmerah v njihovem okolju in
- v strahu pred terorističnimi skupinami.

Medtem ko begunci v želji po mirnem življenju iščejo izhode iz svojega okolja, pa moramo izpostaviti še tujce, ki zapustijo svoje okolje v iskanju boljših materialnih razmer, zaradi širjenja poslovnih aktivnosti, družinskih zadev in podobno. »Ubogi ljudje brezglavo bežijo pred strahotami vojne v Siriji in Iraku,« pa je videnje begunskega vala Andreja Umka (Umek, 2016).

Nadalje povzema svoje prepričanje, da je begunski val, ki vstopa v Evropo po balkanski poti, dobro vodeno in usklajeno gibanje. Cilj tega gibanja vidi v pritiskih na Evropsko unijo in izsiljevanju, da bi sledila interesom sunitskega bloka, ki ima svojo zgodovino v bližnjevzhodnih konfliktih (Umek, 2016).

2.4 SLOVENSKA DRUŽBA IN KULTURA

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je družba definirana kot skupnost ljudi in celovitost njihovih odnosov (SSKJ, 2000).

Kot podlago za nadaljnje raziskovalno delo si bomo najprej ogledali pogloblitve značilnosti slovenske družbe in kulture, katere prva proučevanja segajo precej v preteklost. Leta 1886 je Jan Lego navedel šest pogloblitvenih lastnosti Slovencev, ki so bile tako ali drugačne skupne vsemu narodu. Te lastnosti so: bistrornost, sovraštvo do vsega tujega, odkritosrčnost in odločnost, veselost in ljubezen do petja, pobožnost in gostoljubnost (Trstenjak, 1991).

Značilnosti slovenskega naroda po Trstenjaku (1991) so naslednje:

- Slovenci smo razmejen narod, kot posledica razmejevanja v preteklosti,
- smo mejni narod, saj v vseh smereh mejimo na določeno državo in smo zaradi majhnosti pod velikim vplivom drugih obmejnih držav, katerim se moramo prilagajati,
- smo sprt narod, kot posledica pomanjkanja narodne zavesti v preteklosti smo v velikih zgodovinskih dogodkih in odločitvah premalo držali skupaj.

Pri oblikovanju slovenskega naroda in slovenske države je imela kultura v preteklosti eno od ključnih vlog. Tudi za prihodnost bo morala slovenska država zagotoviti takšne gospodarske in družbene razmere, da bo lahko v novem mednarodnem okolju razvijala in ohranjala slovensko nacionalno identiteto. Kultura je imela v zgodovini slovenskega naroda zelo veliko vlogo, z osamosvojitvijo pa je slovenski narod dobil nadzor nad rabo narodnega jezika, nadzor nad kulturnimi ustanovami, družbenimi vrednotami in normami. Pred razglasitvijo neodvisnosti je bila slovenska kultura v politično podrejenem položaju, od osamosvojitve pa je postavljena v položaj, ko je na področju slovenske države postala prevladujoča kultura. Sodobni pogled na kulturo razkrije, da je potrebna velika mera strpnosti in medsebojnega spoštovanja do drugačnosti. Slovenija kot država se ne more izogniti vplivom drugih kultur iz bližnjih in daljnih prostorov. Pravica do kulture je ena izmed temeljnih človekovih pravic, država pa je dolžna zagotavljati potrebno infrastrukturo za njeno izvajanje. Temeljna naloga državne kulturne politike je v odprtosti do novih pobud in omogočanju sodobnega kulturnega pluralizma na eni strani in ohranjanju in oživljanju kulturne dediščine na drugi strani. Prioritete in cilji slovenske kulturne politike so predvsem (Slovenija jutri, 2016):

- krepitev slovenske kulturne identitete,
- kontinuirano pospeševanje razvoja slovenskega jezika v javnem življenju slovenske družbe,
- razvoj skupnega slovenskega kulturnega prostora,

- spodbujanje kulturne raznolikosti,
- zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in razmer za ustvarjalnost,
- kulturna vzgoja kot vzgoja za ustvarjalnost in potrebo po kulturi,
- izobraževanje za poklice v kulturi,
- kultura kot kategorija razvoja, kot generator gospodarskega razvoja, človeških virov, kvalitete življenja in socialne kohezivnosti,
- celovita dostopnost kulture.

2.5 RAZLIČNOST KULTUR

Zavedanje svoje kulture je bogastvo, ki bi se ga moral zavedati vsak posameznik ali družba kot celota, saj se s kulturo identificiramo, vsaka kultura je tesno vpeta v vsako družbeno okolje. V določeno kulturo se rodimo, postane naš učni prostor, pogojuje in sooblikuje naše poglede, naš način razmišljanja, življenja in delovanja, našo identiteto.

Unescova definicija kulture pravi, da je kultura celoten sestav različnih duhovnih, materialnih, intelektualnih in čustvenih pojavov, ki so značilni za družbo in družbeno skupino. Ne vključuje pa samo umetnosti in literature, ampak tudi načine življenja, osnovne človeške pravice, vrednostne sisteme, tradicije in verovanja. Kultura naredi ljudi človeška, razumna bitja, ki imajo možnost kritične presoje in čut za moralne obveznosti. Po zaslugi kulture se ljudje zavedajo samega sebe, se izražajo, spoznavajo svojo nepopolnost, postavljajo pod vprašaj svoje lastne dosežke, iščejo nove pomene in ustvarjajo dela, s katerimi presegajo svoje omejenosti in zmožnosti (Gallagher, 2003).

Različni avtorji so v različnih življenjskih obdobjih tudi različno opredeljevali pojem kultura. Jelovac in Rek (2010) pravita, da beseda kultura izvira iz latinščine in ima različne pomene, kot so obdelovanje, izobrazba in vzgoja (Jelovac in Rek, 2010).

Trček (1998) meni, da se v pomenu besede kultura skrivajo duhovni in materialni dosežki določene družbe ter verovanja, stališča, vzorci vedenja in reagiranja, tradicije in sistemi vrednot (Trček, 1998).

Kot menita Hofstede in Hofstede (2006), je za vključevanje v drugo kulturo in družbo ključnega pomena integracija, če želimo delovati v medkulturnem okolju. Ne moremo pričakovati, da se bodo tujci prilagodili nam (Hofstede in Hofstede, 2005).

Ko govorimo o kulturi danes, se moramo zavedati, da je današnje pojmovanje kulture sad prenašanja kulturno zaznamovanih dogodkov in ljudi v preteklosti. Kultura se namreč prenaša iz enega časovnega obdobja v drugega, iz ene generacije v drugo. Sodobna tehnologija s sodobnimi komunikacijskimi pripomočki

nam omogoča pospešeno širjenje kulture. Pri tem mislimo na uporabo računalnika, televizije, telefona in drugo (Treven, 2001).

2.5.1 Kultura v Evropi in na Bližnjem vzhodu

Kulturo bi lahko označili tudi kot naložbo za prihodnost, ki jo moramo ščititi, negovati. Vsaka država je ponosna na svojo kulturo in kulturno dediščino, ki je tako ali drugače povezana z običaji, navadami, vrednotami, verovanjem, jezikom, umetnostjo in še bi lahko naštevali.

Tako v Evropi kot na Bližnjem vzhodu je kultura sad človeškega delovanja. Zgodovinsko pomembno so se spreminjale, nastajale ali celo propadle. Pod težo zgodovinskih dogajanj je nastala evropska civilizacija, ki danes združuje različne jezike in kulture. V primerjavi s preteklimi zgodovinskimi dejanji, ki so zelo zaznamovala posamezne narode in njihovo kulturo, danes lahko govorimo o politično združenih Evropi, ki ni podvržena sanjam o izoblikovanju velike Nemčije ali velike Francije. Zaradi teženj po rasti in širitvi gospodarstva bodo v prihodnje v EU zagotovo določene spremembe, predvsem ekonomske, politične in pravne. Ne glede na dejstvo, da postaja angleščina nekakšen komercialni jezik med državami EU, ne obstaja bojazen, da bi izpodrinila domače jezike posameznih držav (Lukmann, 2004).

V primerjavi z evropsko kulturo in njenimi vrednotami, normami je popolno nasprotje dojemanje kulture na Bližnjem vzhodu. V sporočilu za javnost Mednarodnega inštituta za bližnjevzhodne in balkanske študije (IFIMES) je bilo leta 2003 zapisano: »Val terorističnih napadov, ki so v maju 2003 dodobra omajali Bližnji vzhod, je šele začetek izbruha bližnjevzhodnega vulkana, v katerem se nihče ne bo počutil varnega ne na Bližnjem vzhodu in ne v Evropi.« Ta nekakšna prerokba se danes še kako izpolnjuje in ni preplavila samo Evrope, temveč celoten svet. Bolj problematične pa so grožnje skrajnih islamističnih skupin, ki ne upoštevajo nikakršnih pravil, norm, vrednot, ki so znane v zahodnem svetu, zato je v ljudeh zasidran globok strah pred negotovo prihodnostjo. Dejstvo je, da sta si kultura v Evropi in kultura na Bližnjem vzhodu v popolnem nasprotju, zelo velik razkorak med njima pa je v verskem prepričanju. Na dojemanje kulture na Bližnjem vzhodu so imela v zadnjem obdobju največji vpliv razna islamistična gibanja, ki so vplivala na celotno družbeno okolje v tem svetu. Dosegla so svoj namen, to je, vzgojili so kulturo sovraštva do Zahoda in Združenih držav Amerike. Radikalne islamistične organizacije so načrtno vzpostavile svoj režim, ki temelji na sovraštvu in ubijanju ter širjenju njihovih idej in propagande. Ne smemo pa pozabiti na dejstvo, da nemirne razmere na Bližnjem vzhodu niso samo sad današnjih islamističnih gibanj, ampak so že v času prve in druge svetovne vojne na tem območju doživljali različne pretrese, ki so jih različno zaznamovali. Zelo skrb vzbujajoče je dejstvo, da so

radikalne islamistične skupine za dosego svojih ciljev pripravljene storiti še tako huda, zahodnemu svetu nepoznana dejanja. Radikalne islamske organizacije so se začele rojevati v mošejah in islamskih centrih, uspešno so prevzele nadzor nad medijskim prostorom, šolskim sistemom, umetnostjo in kulturo. Svojo miselnost so vztrajno začeli širiti tudi po Evropi in Združenih državah Amerike (Aljaf in Bečirović, 2013).

Celotna Evropa je zelo zaskrbljena zaradi širjenja ideološkega terorizma, ki izvira iz Iraka in Sirije in želi obračunati z vsakim, ki ima drugačno mišljenje in ne sprejema njihove miselnosti. Nevarnosti ideološkega terorizma pa ne bodo rešile zaporne kazni ali smrtne obsodbe, ampak bo potreben tolerantni dialog med oblastmi in civilno družbo. Skrb vzbujajoče je tudi to, da se ideja o terorizmu in z njim povezana gibanja razvijajo že v šolah, kjer se novači bodoče teroriste (Aljaf in Bečirović, 2003).

2.5.2 Kulturna raznolikost in medkulturni stiki

Za kulturo posamezne družbe je značilno, da jo tvorijo človeške skupnosti, ki jo oblikujejo, ohranjajo in prenašajo iz roda v rod. Na podlagi tega so se na različnih področjih izoblikovale kulturne raznovrstnosti, ki so s kulturnimi vzorci in načinom življenja zaznamovale posamezna družbena okolja. Tako so se izoblikovali tudi jeziki, s katerimi so neposredno povezane posamezne kulture po svetu.

Med različnimi kulturami na svetu prihaja do medkulturnih stikov, posledica današnjih migracijskih tokov pa je mešanja različnih kultur. V današnjem času smo podvrženi multikulturalnosti in sobivanju med različnimi kulturami, obenem pa moramo spoštovati in upoštevati drugačnost in različnost. Raznoličnost kultur in medkulturni stiki imajo tako pozitivne kakor tudi negativne plati. Po eni strani lahko govorimo o medsebojnem oplajanju različnih kultur, po drugi strani pa lahko pride do konfliktov in zanikanja pripadnikov različnih kultur. Pri kulturni raznolikosti in medkulturnih stikih ne smemo pozabiti tudi na ideološko pojmovanje, kjer imajo pripadniki druge kulture že ustvarjena določena stališča ali zamisli. Negativne predstave o drugi kulturi se lahko pokažejo kot diskriminacija, rasna nestrpnost (Kultura in socializacija, učno gradivo).

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 POSNETEK STANJA

Ni skrivnost, da sta se tako celotna Evropa kot Slovenija znašli v povsem novi podobi. Število prisilno razseljenih ljudi po celotni Evropi se je drastično povečalo in dosegla rekordne vrednosti.

Kot posledica konfliktnih situacij in pregonov se je število prisiljeno izseljenih ljudi v svetu zelo povečalo. Po poročanju UNHCR, ki spremlja statistike prisiljeno razseljenih ljudi po celotnem svetu, je bilo v letu 2015 prisiljeno razseljenih več kot 65 milijonov ljudi. Podatek je skrb vzbujajoč, saj je bilo v letu 2014 prisiljeno razseljenih 59,5 milijona ljudi. Nikoli prej se tudi ni zgodilo, da bi bilo v enem letu prisilno razseljenih več kot 60 milijonov ljudi. Po poročanju UNHCR predstavljajo vsi razseljeni ljudje po svetu veliko tveganje. Razloge za zapuščanje domov pripisujejo dlje časa trajajočim konfliktom, novim dramatičnim situacijam v Siriji, Južnem Sudanu, Jemnu, Burundiju, Ukrajini in drugje. Obenem vidijo težave v hitrosti postopkov glede rešitev za begunce (UNHCR, 2016).

Tako se tudi Slovenija sooča s podobnimi težavami, ki jim ni moč ubežati. V upanju, da bomo lahko kljubovali novonastali situaciji, se bomo v nadaljevanju posvetili obravnavani problematiki in iskali primerne rešitve za to občutljivo tematiko.

3.2 KRITIČNA ANALIZA PODROČJA

Cilj diplomskega dela je odgovoriti na zastavljena vprašanja glede vključevanja tujcev in tujih otrok v slovensko družbo. Splošno znano je dejstvo, da število migracij v Sloveniji in svetu narašča ter da smo od priseljencev tako ali drugače odvisni. V razumevanju priseljevanja tujcev je treba ločiti ekonomske migrante na eni strani in prisiljene migrante ali begunce na drugi strani. Že povsem na začetku si lahko postavimo vprašanje, ali so begunci res tako nezaželene osebe v našem prostoru, da jim moramo že v osnovi postaviti tako negativen predznak. Ko govorimo o migrantu in beguncu, lahko govorimo o dveh različnih pravnih statusih. Večina evropskih držav zastruje pogoje in zvišuje kriterije za pribežnike, birokratski mlini pa so vedno bolj neusmiljeni. Tako se je za marsikaterega pribežnika zgodba končala, še preden se je sploh začela, ko so na evropskih uradih izvedeli, da ne izpolnjujejo pogojev za bivanje. Seznam držav, kjer je življenje praktično nemogoče, je, gledano z vidika EU, vedno krajši, kar pomeni izgon pribežnika oziroma neurejen status.

Toda tudi veliko Slovencev, predvsem pa drugih državljanov nekdanje skupne države, je v preteklosti odšlo v tujino zaradi boljšega zaslužka. In tukaj ne moremo

mimo dejstva, da nihče ni bil postavljen pred visoke zidove ali bodeče žice, s katerimi se morajo soočiti danes begunci, ki bodisi zaradi kaotičnih vojnih razmer, epidemij ali drugih nemogočih stanj v svojih državah skušajo najti novo pot v boljše in predvsem mirnejše življenje. Zavedati se moramo dejstva, da bodo takšne ali drugačne migracije vedno bolj prisotne, skrb vzbujajoče pa je dejstvo, da večina razvitega sveta ni naklonjena takšnim zadevam.

V nadaljevanju se bomo posvetili tisti manjšini ljudi, ki si je po dolgotrajnih mukah, dolgotrajnem potovanju v neznano, po vseh birokratskih ovirah izborila svoje mesto pod soncem v deželi, o kateri morda večina od njih predhodno ni vedela praktično ničesar.

Za odgovore na zastavljena vprašanja smo si pomagali s statističnimi podatki, in sicer:

- kolikšno je število prošenj za mednarodno zaščito,
- koliko prošenj za mednarodno zaščito je priznanih in koliko zavrnjenih,
- koliko je izdanih dovoljenj za prebivanje v Republiki Sloveniji,
- koliko je izdanih dovoljenj za prebivanje v Republiki Sloveniji glede na posamezne države.

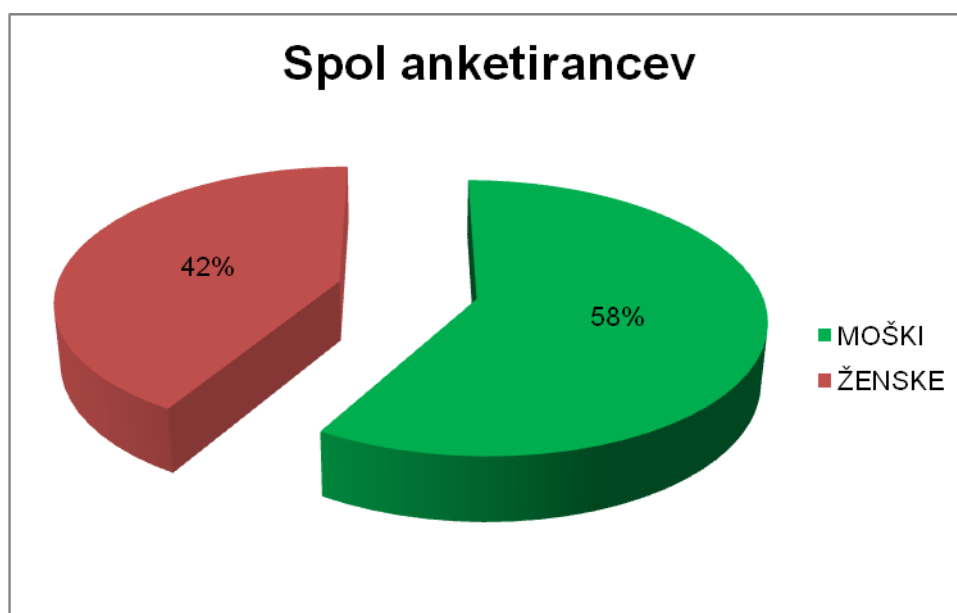
Vključevanje tujcev v družbo je dinamičen in dvosmeren proces in je pomembno neprestano medsebojno prilagajanje, za uspešno vključevanje v slovensko družbo pa so pomembni tako priseljenci kakor tudi država. Družba mora tujce spodbujati pri vključevanju, jih usmerjati in jim pomagati pri izobraževalnih in delovnih procesih ter jim omogočiti udeležbo v političnem in medijskem prostoru. V zadnjem obdobju se je Slovenija soočila s povsem novo obliko tujcev iz tako imenovanih tretjih držav, ki niso članice EU. Politika vključevanja tujcev v EU temelji na načelih in vrednotah enakopravnosti, svobode in vzajemnega sodelovanja. Pri uspešnem vključevanju tujcev v družbo je pomembno, da imajo priseljenci omogočeno pridobivanje znanja in veščin slovenskega jezika, poznavanja zgodovine in kulture države ter da pridobivajo vse druge informacije glede dolžnosti, dela in življenja v Republiki Sloveniji.

Ministrstvo za notranje zadeve v Republiki Sloveniji skuša po svojih najboljših močeh tovrstnim tujcem omogočiti čim lažjo prilagoditev. V okviru svojih programov so tujci upravičeni do brezplačnega učenja slovenskega jezika in poznavanja slovenske družbe.

3.3 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

V namen raziskovalnega dela, s katerim želimo odgovoriti na predhodno zastavljena vprašanja, smo sestavili tudi anketni vprašalnik, s katerim smo želeli pridobiti mnenja Slovencev glede migrantov v Sloveniji. S pomočjo anketnega vprašalnika smo pridobili potrebne informacije, ki so nam omogočile poglobljen pogled na migrante in begunce v Sloveniji ter njihovo problematiko. Anketni vprašalniki so bili razdeljeni med naključne državljane Slovenije. Skupaj jih je bilo razdeljenih 150, popolno izpolnjenih jih je bilo 106. Naključni anonimni anketiranci so anketo izpolnjevali na klasičen način ob osebnem srečanju oziroma prek različnih spletnih omrežij. Prvi del ankete se je nanašal na demografske značilnosti, v drugem delu pa so anketiranci odgovarjali na vprašanja, ki so se nanašala na migrantsko problematiko v Sloveniji.

Anketni vprašalnik je popolno in v celoti izpolnilo 106 anonimnih anketirancev, od tega 62 oseb moškega spola in 44 oseb ženskega spola, kar je razvidno s slike 1. Osebe moškega spola so predstavljale 58-odstotni delež, osebe ženskega spola pa 42-odstotni delež.

Slika 1: Spol anketirancev
(Vir: Lastna anketa)

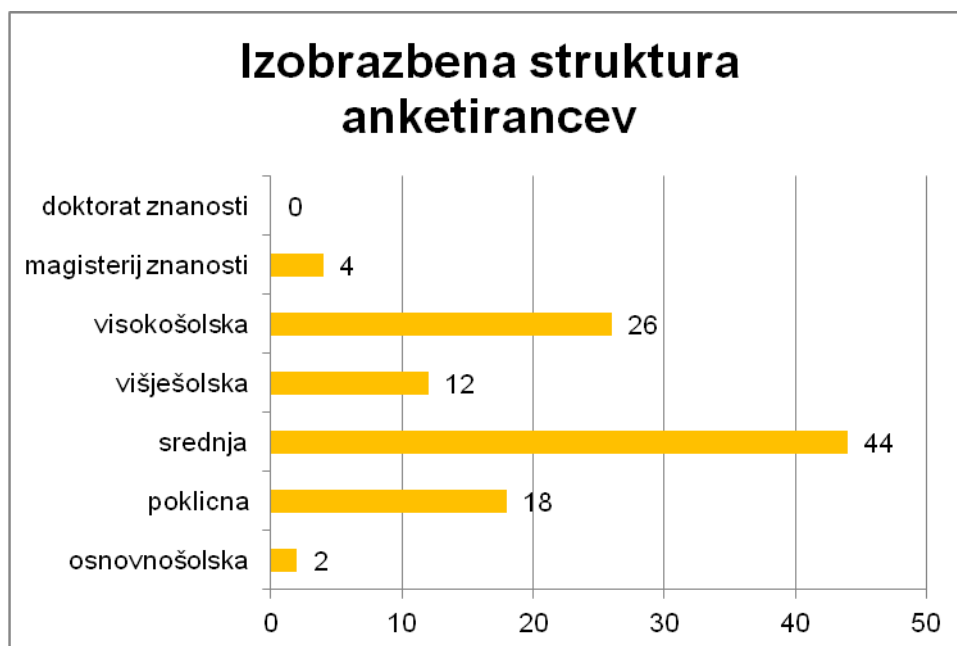
Med vsemi popolno in pravilno izpolnjenimi anketnimi vprašalniki je bilo 18 oseb v starosti do 29 let, kar predstavlja 9 % vseh anketirancev. V starostni kategoriji med 30 in 44 let je bilo anketiranih 58 oseb, kar predstavlja 55 %. Delež v tej starostni kategoriji je največji. V starostni kategoriji med 45 in 59 let je bilo 20 anketirancev

oziroma 19 %, najmanjši delež med vsemi anketiranci pa so predstavljali starejši od 60 let, in sicer 9 %. Celoten razrez po posameznih starostnih kategorijah je prikazan na sliki 2.

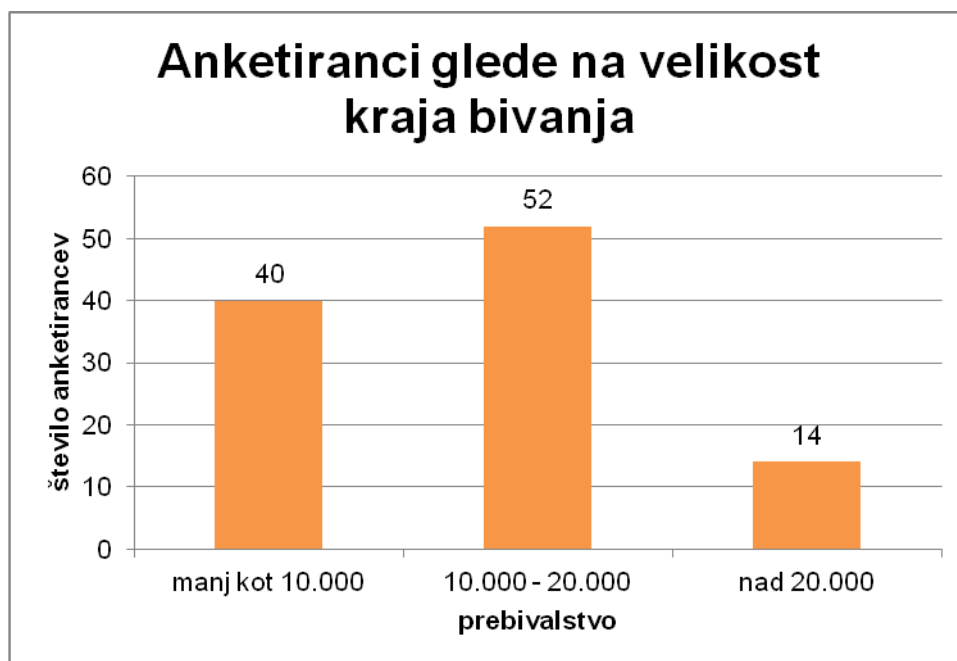
Slika 2: Starostna struktura anketirancev
(Vir: Lastna anketa)

Slika 3 prikazuje stopnjo izobrazbene strukture med vsemi anketiranci. Največ anketirancev je doseglo srednješolsko izobrazbo. Celoten delež anketirancev z doseženo srednješolsko izobrazbo je znašal 41,51 % oziroma 44 oseb. Drugi največji delež so predstavljale anketirane osebe s pridobljeno visokošolsko izobrazbo, in sicer 24,53 %. Sledijo anketiranci s pridobljeno poklicno izobrazbo, ki predstavljajo 16,98 % oziroma 18 anketirancev. Z višješolsko izobrazbo je bilo anketiranih 12 oseb oziroma 11,32 %. Najmanjši delež med vsemi anketiranci pa so predstavljale osebe z doseženo osnovnošolsko izobrazbo, magisterijem znanosti in doktoratom znanosti. Anketirancev z magisterijem znanosti je bilo 3,77 %, z osnovnošolsko izobrazbo pa 1,89 %. Med vsemi anketiranimi osebami ni bilo niti enega, ki bi imel doktorat znanosti.

Slika 3: Izobrazbena struktura anketirancev
(Vir: Lastna anketa)

Naslednje vprašanje se je nanašalo na velikost občine oziroma krajevne skupnosti anketirancev. S pomočjo analize pridobljenih podatkov je bilo ugotovljeno, da največji delež anketirancev prebiva v kraju, kjer je med 10.000 in 20.000 celotnega prebivalstva. Teh je bilo 52 in so predstavljali 49 % delež vseh anketiranih. Drugi največji delež so predstavljali anketiranci, ki prihajajo iz kraja prebivališča z manj kot 10.000 prebivalci. Teh je bilo 40 oziroma so predstavljali 37,8-odstotni delež. Najmanjši delež so predstavljale anketirane osebe, ki prebivajo v kraju z več kot 20.000 prebivalci. Teh anketirancev je bilo 14 oziroma so predstavljali 13,2-odstotni delež. Slika 4 prikazuje število anketirancev glede na velikost kraja bivanja.

Slika 4: Anketiranci glede na velikost kraja bivanja
(Vir: Lastna anketa)

Pri anketnem vprašanju glede velikosti kraja bivanja anketirancev nas je zanimalo, ali velikost kraja bivanja lahko vpliva na odnose anketirancev do migrantov. Pri tem smo se navezovali na pogled anketirancev glede sobivanja z migranti in morebitnega nasprotovanja, če bi bila v njihovi bližini nastanjena migrantska družina. Proučili in analizirali smo vse prejete odgovore anketiranih oseb, kjer smo dobili potrebne rezultate. Pri analizi smo ločili vsako posamezno skupino anketirancev, sešteli vse vrednosti podanih odgovorov in ugotovili povprečne ocene. V tabelah 1 in 2 so prikazani rezultati analize. S pomočjo pridobljenih in analiziranih podatkov lahko ugotovimo, da velikost kraja anketirancev zelo vpliva na sobivanje z migranti in nastanitev migrantske družine. Anketirane osebe, ki bivajo v večjih krajih ali krajevnih skupnostih, imajo bistveno bolj odklonilen odnos do sobivanja z migranti, kar je v nasprotju z našim pričakovanjem. Prej bi pričakovali, da bodo imeli ljudje, ki bivajo v manjših krajih ali krajevnih skupnostih, bolj odklonilen odnos do sobivanja z migranti. Podobne odgovore smo dobili tudi v povezavi z velikostjo kraja bivanja anketirancev in nastanitvijo migrantske družine v njihovi bližini. Nekoliko odstopa le povprečje ocen pri anketirancih, ki bivajo v krajih z več kot 20.000 prebivalci. Razlog za manjše odstopanje in posledično bolj odklonilen odnos do nastanitve migrantske družine v njihovi bližini lahko pripišemo manjšemu vzorcu med to strukturo anketirancev.

Velikost kraja	N	Ocene	
		Sobivanje z migranti	Povprečje
Do 10.000 prebivalcev	40	134	3,35
10.000 do 20.000 prebivalcev	52	134	2,58
Nad 20.000 prebivalcev	14	30	2,14
SKUPAJ	106		

Tabela 1: Razmerje med velikostjo kraja bivanja in odnosom do sobivanja z migranti
(Vir: Lastni)

Velikost kraja	N	Ocene	
		Migrantska družina	Povprečje
Do 10.000 prebivalcev	40	152	3,80
10.000 do 20.000 prebivalcev	52	116	2,23
Nad 20.000 prebivalcev	14	44	3,14
SKUPAJ	106		

Tabela 2: Razmerje med velikostjo kraja bivanja in odnosom do migrantskih družin
(Vir: Lastni)

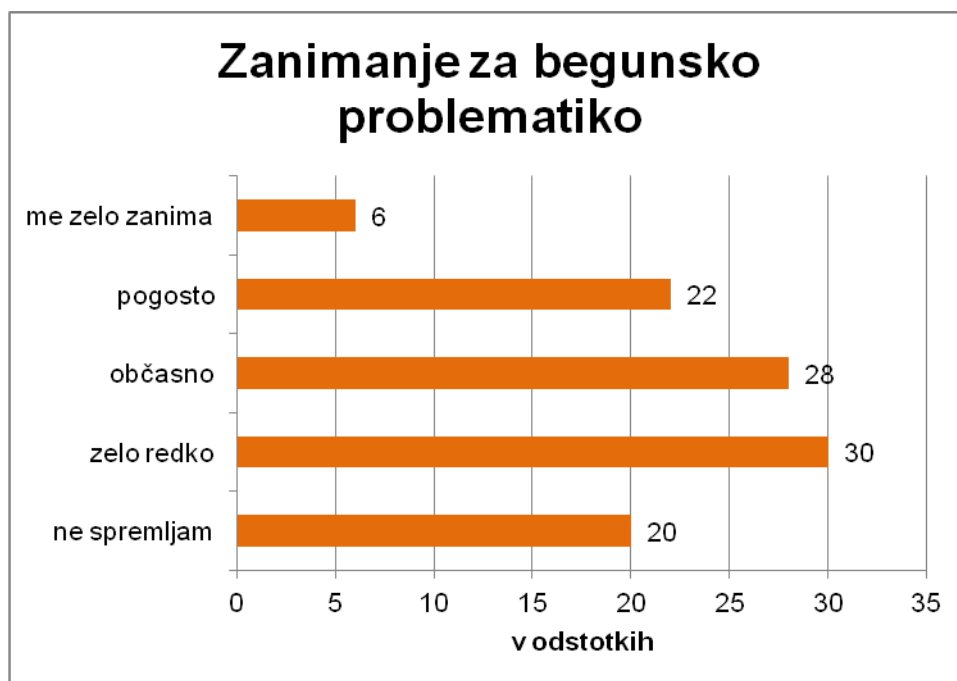
Vsa nadaljnja vprašanja se navezujejo na migrante in begunce, kjer so anketiranci odgovarjali na vprašanja, povezana z begunsko problematiko, in prikazovali svoj pogled na to tematiko.

Zanimalo nas je, kako pogosto anketiranci prek množičnih medijev spremljajo oziroma se zanimajo za begunsko problematiko v Sloveniji. Pri tem vprašanju so lahko izbrali več možnih odgovorov:

- ne spremljam,
- zelo redko,
- občasno,
- pogosto,
- me zelo zanima.

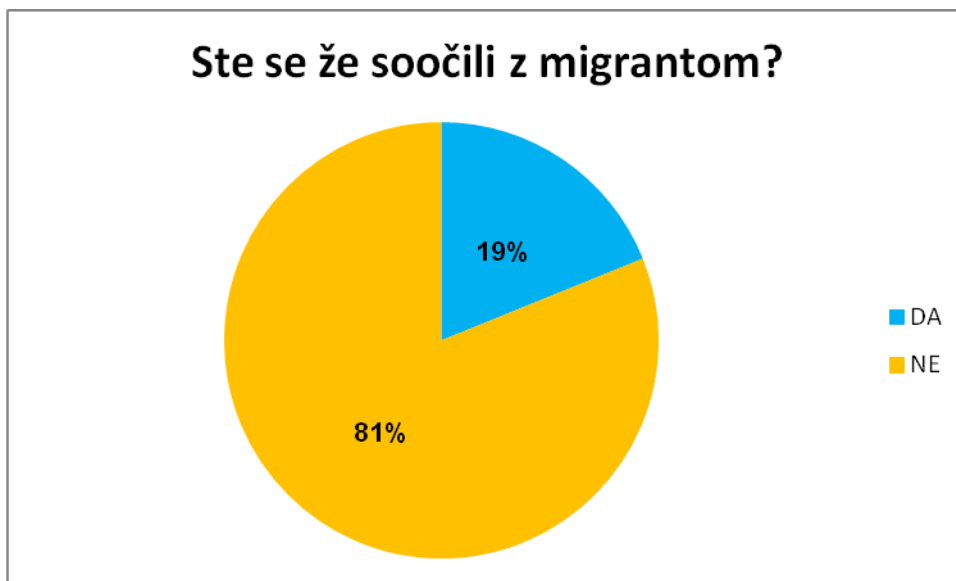
S slike 5 je razvidno, da anketiranci nimajo posebnega interesa oziroma zanimanja za spremljanje begunske problematike prek množičnih medijev. Največ jih je odgovorilo, da zelo redko spremljajo in se zanimajo za begunsko problematiko. Delež teh anketirancev je znašal 28,3 %, medtem ko je samo 5,66 % anketirancev

odgovorilo, da jih begunska problematika in spremljanje prek množičnih medijev zelo zanima. Iz rezultatov raziskave lahko sklepamo, da je med vsemi anketiranimi osebami prevladovala nizka stopnja zanimanja za begunsko problematiko.

Slika 5: Zanimanje za begunsko problematiko
(Vir: Lastna anketa)

Pri naslednjem vprašanju nas je zanimalo, ali so se anketiranci že osebno soočili z migrantom v Sloveniji. Na sliki 6 je razvidno, da se večina anketirancev ni še nikoli osebno srečala z migrantom v Sloveniji. Kar 86 anketiranih oseb oziroma 81 % se ni še nikoli osebno soočilo z migrantom, medtem ko je 20 anketiranih oseb že imelo osebno soočenje z migrantom.

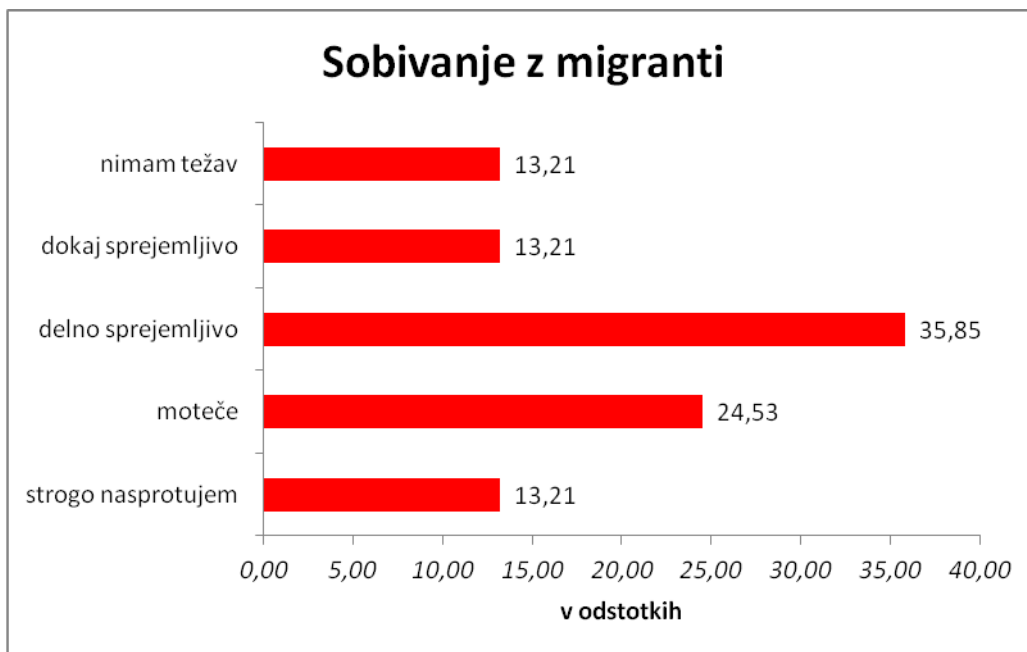

Slika 6: Soočenje z migrantom
(Vir: Lastna anketa)

Na anketno vprašanje »Kakšen je vaš pogled na sobivanje z migranti?« so anketiranci lahko podali odgovore:

- strogo nasprotujem,
- moteče,
- delno sprejemljivo,
- dokaj sprejemljivo,
- nimam težav.

Največ anketiranih oseb je odgovorilo, da jim je sobivanje z migranti delno sprejemljivo. Teh oseb je bilo 38 in so predstavljale 35,85-odstotni delež. 26 anketiranih oseb oziroma 24,53 % je odgovorilo, da je sobivanje z migranti zanje moteče. Ostali odgovori so bili enakovredno porazdeljeni. Iz pridobljenih odgovorov zelo težko sklepamo, da imajo anketiranci določene zadržke glede sobivanja z migranti. Ravno takšno število anketiranih, ki so odgovorili, da s sobivanjem z migranti nimajo nikakršnih težav, je na drugi strani odgovorilo, da strogo nasprotujejo sobivanju z migranti. Slika 7 prikazuje odgovore anketirancev na zastavljeno vprašanje glede sobivanja z migranti.

Slika 7: Sobivanje z migranti
(Vir: Lastna anketa)

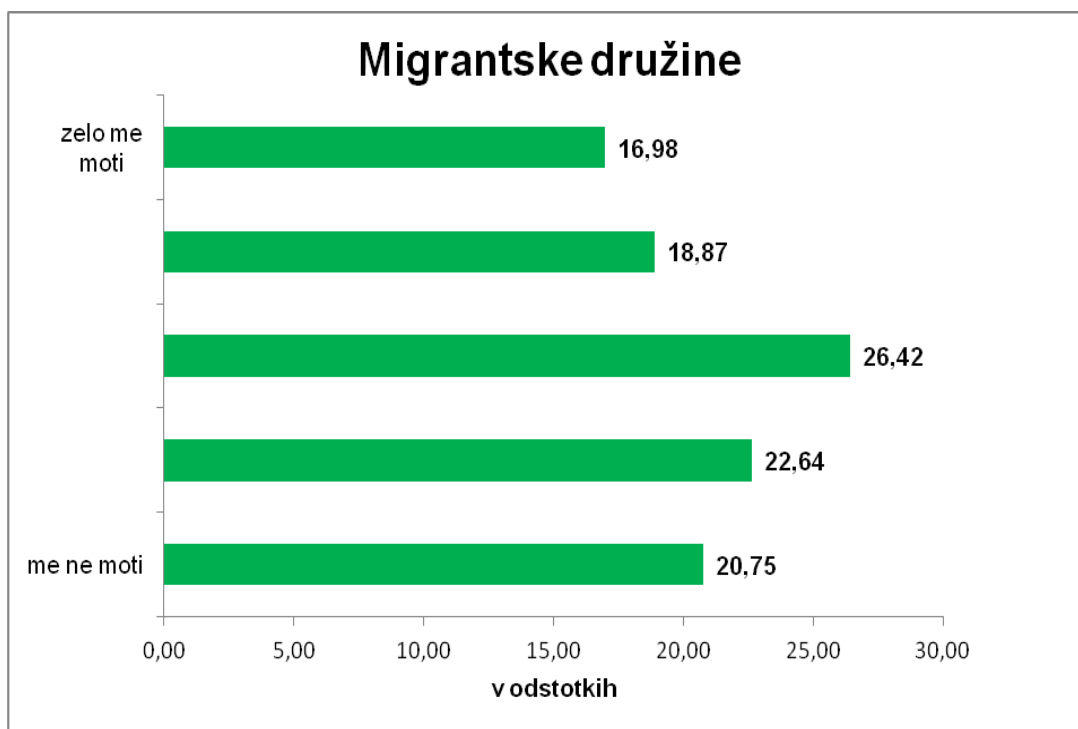
Na vprašanje »Kako bi z eno besedo označili begunca?« so anketiranci podali odgovore, na kaj najprej pomislijo ob besedi begunec. Odgovori so bili zelo zanimivi, predvsem pa tudi zelo različni od anketiranca do anketiranca. Največ, 18 oziroma 16,98 % vseh anketiranih oseb, je ob besedni asociaciji *begunec* zapisalo besedo *vojna*. 10 anketiranih oseb oziroma 9,43 % vseh anketiranih si begunca predstavlja kot reveža. 8 anketiranih oseb je zapisalo, da begunca vidijo kot osebo, ki beži. Pri tem se niso opredelili, pred čim oziroma zakaj bežijo in iščejo zatočišče. Ostali zanimivi odgovori na zastavljeno vprašanje so bili:

- brezdomec,
- uboga oseba,
- ne bi bil v njihovi koži,
- ni jim lahko,
- zavajanje,
- človek kot človek,
- sočutje,
- oseba, ki prihaja z Vzhoda,
- možne težave,
- problemi,
- islam,
- hrana,
- družina,
- priseljenc,
- klic na pomoč,

- pomanjkanje,
- selitev,
- pribežnik,
- varnost; človek, ki ni varen,
- strahopetec,
- oseba, ki ga je država pustila na cedilu,
- ekonomski migrant,
- nič.

Iz pridobljenih odgovorov anketiranih oseb lahko z veliko gotovostjo sklepamo, da so anketiranci razmišljali precej podobno. V veliki meri v beguncu niso videli težave in izražali nestrpnosti do drugačnosti, ampak so zaznali težave, v katerih so se znašli v svoji domovini, ter so bili prisiljeni bežati in iskati zatočišče drugje. Nekateri anketiranci so sicer zapisali, da ob besedi »begunec« ne pomislijo na nič. Sklepamo lahko, da s tem niso izražali negativnega mnenja ali negativne naravnosti. Iz pridobljenih odgovorov lahko tudi sklepamo, da večina anketirancev zelo dobro razume, kaj pomeni beseda begunec.

Z anketnim raziskovalnim vprašanjem »Ali bi nasprotovali, če bi bila v vaši bližini nastanjena migrantska družina?« smo ugotovili, da so bili odgovori na vprašanje zelo enakomerno porazdeljeni, kar prikazuje slika 8. Na zastavljeno vprašanje so anketiranci lahko podali odgovore od 1 – me ne moti do 5 – zelo me moti.

*Slika 8: Nasprotovanje nastanitvi migrantske družine
(Vir: Lastna anketa)*

Iz pridobljenih raziskovalnih odgovorov lahko sklepamo, da so anketiranci dokaj neenotni, nikakor pa ne moremo trditi, da bi nasprotovali ali odobraval, če bi bila v njihovi bližini nastanjena migrantska družina.

Glede na dejstvo, da je bilo v zadnjem obdobju v različnih medijih mogoče videti veliko nasprotovanja in neodobravanja glede postavitve tehničnih ovir na schengenski meji, nas je zanimalo, kako anketiranci vidijo to problematiko. Raziskovalno anketno vprašanje se je glasilo: »Kakšno je vaše mnenje glede postavitve tehničnih ovir na naši meji?«

Pridobili smo zelo zanimive rezultate, ki so pokazali, da največ anketirancev v postavitvi tehničnih ovir ne vidi nobenih težav. Od 106 anketiranih oseb jih je 40 oziroma 37,74 % odgovorilo, da jih postavitev tehničnih ovir na naši državni meji ne moti (slika 9). Po drugi strani pa je 20 anketiranih oseb oziroma 18,87 % vseh anketiranih oseb nasprotovalo postavitvi tehničnih ovir.

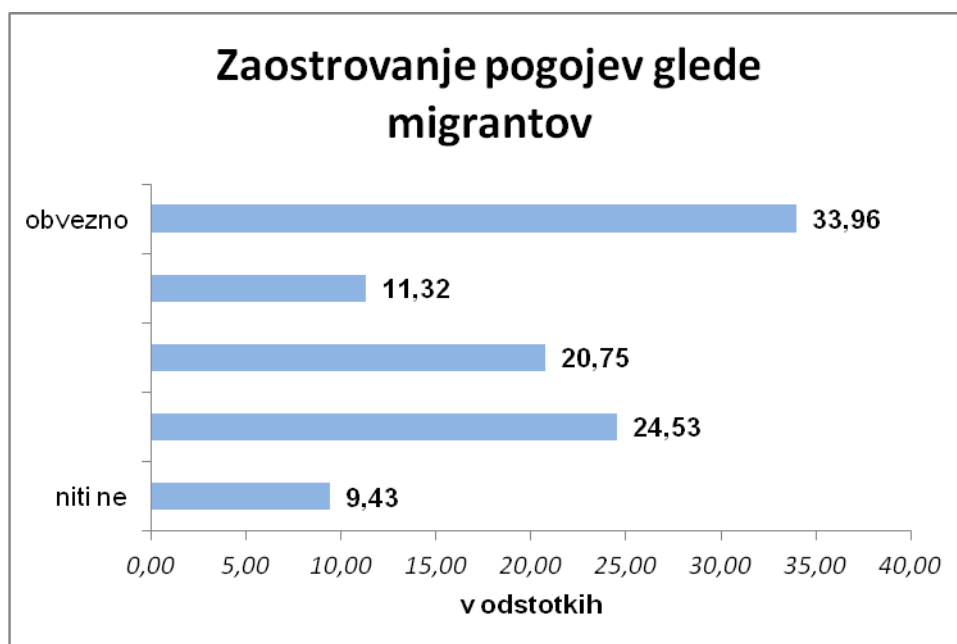
Glede na vse pridobljene rezultate lahko sklepamo, da tehnične ovire na naši državni meji ne predstavljajo večje težave. Pri tem moramo opozoriti, da večina anketiranih oseb nima stalnega prebivališča oziroma ne prihaja z območij v neposredni bližini postavljenih tehničnih ovir. Tako bi lahko v nasprotnem primeru pridobili povsem drugačne odgovore, česar pa ne moremo niti potrditi niti zavreči.

Slika 9: Postavitve tehničnih ovir
(Vir: Lastna anketa)

Naslednje raziskovalno vprašanje se je navezovalo na zaostrovanje pogojev glede migrantov. Zanimalo nas je, ali bi jih morala Slovenija še bolj zaostri. V nasprotju s

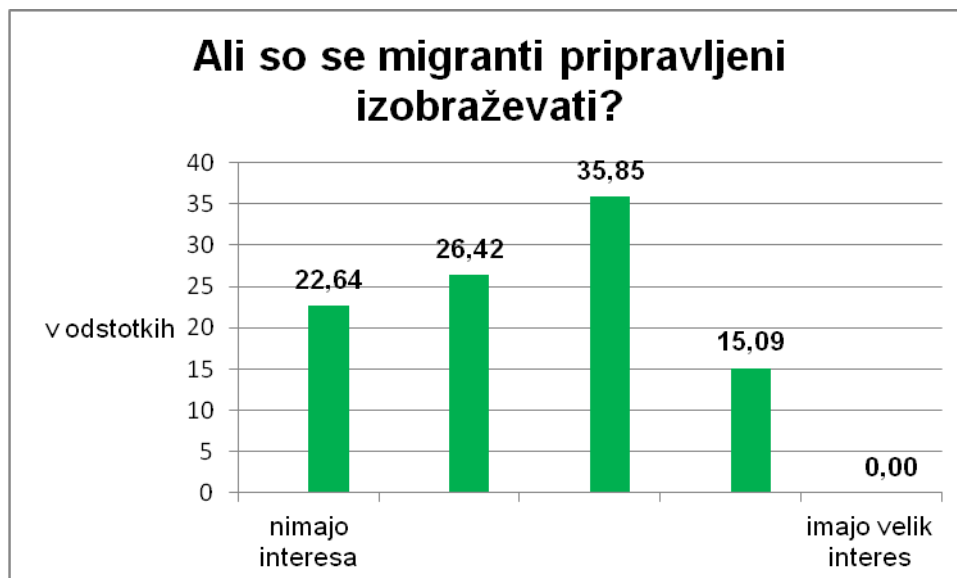
predhodno postavljenim vprašanjem, kjer anketiranci niso zaznali posebnih težav glede postavitve tehničnih ovir, so se pri tem raziskovalnem vprašanju v največjem številu pojavili odgovori, ki so nakazali, da bi Slovenija morala še bolj zaostri pogoje glede migrantov (slika 10). 36 oseb oziroma 33,96 % vseh anketiranih oseb je menilo, da bi bilo treba še bolj zaostri pogoje, medtem ko je le 10 anketirancev oziroma 9,43 % odgovorilo, da tega ni treba narediti.

Slika 10: Zaostrovanje pogojev glede migrantov
(Vir: Lastna anketa)

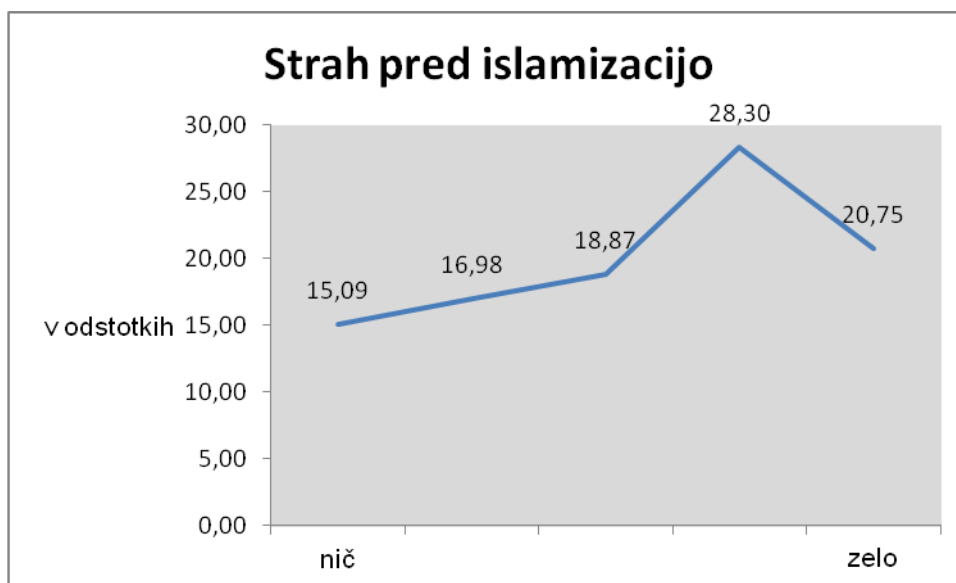
Ob raziskovalnem vprašanju »Ali so se migranti pripravljene izobraževati?« smo od anketirancev želeli pridobiti podatke o tem, ali migrante oziroma begunce prepoznajo kot osebe, ki bi se dejansko želele aktivno vključevati v našo družbo in se tudi izobraževati. Z ocenami od 1 do 5 so anketiranci podali odgovore, kako vidijo samoiniciativnost in namen izobraževanja migrantov in posledično vključevanje v našo družbo. S slike 11 je razvidno, da so mnenja anketirancev bistveno bolj osredotočena na neaktivnost in neprizadevanje za izobraževalne procese. Nihče od anketiranih odgovoril, da imajo migranti velik interes za izobraževanje. Nevtralno opredeljenih, ki so na lestvici od 1 do 5 podali oceno 3, je bilo največ, in sicer 38 oziroma 35,85 %. 24 anketiranih oseb oziroma 22,64 % pa jih ocenjuje, da migranti nimajo nikakršnega interesa za izobraževanje in s tem aktivno vključevanje v slovensko družbo. Glede na pridobljene anketne odgovore lahko z veliko verjetnostjo trdimo, da migranti v Sloveniji ne kažejo posebnega zanimanja ali interesa za izobraževanje. Iskanje razlogov za njihovo neaktivnost in neprizadevanje pa lahko prepišemo negotovi, nejasni usodi. Velika večina si namreč za končni cilj prvotno ni postavila Slovenije, ampak so želeli v druge države EU. Enega od možnih

razlogov za njihovo neaktivnost lahko najdemo tudi v zapletenem birokratskem sistemu, ki jim dejansko onemogoča ali zelo otežuje situacijo.

Slika 11: Ali so se migranti pripravljene izobraževati?
(Vir: Lastna anketa)

Z naslednjim raziskovalnim vprašanjem smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri je med anketiranci zaznati strah pred islamsko vero, ki bi morebiti preplavila Slovenijo s prihodom begunskega vala. Anketiranci so lahko z ocenami od 1 do 5 ocenili, kako velika je nevarnost, da bi nas preplavila islamska vera. Precej več anketirancev se je nagibalo k povečani grožnji in strahu glede tega problema (slika 12). Le 16 oziroma 15,09 % anketiranih oseb je ocenilo, da nimajo nikakršnega strahu pred islamizacijo, medtem ko je z oceno 4 in 5 (velik in zelo velik strah) odgovorilo skupaj 52 oseb oziroma skoraj polovica vseh anketiranih. Iz pridobljenih anketnih odgovorov je možno sklepati, da je med Slovenci v precejšnji meri prisoten strah pred islamsko vero in njenim vplivom na naše kulturno okolje.

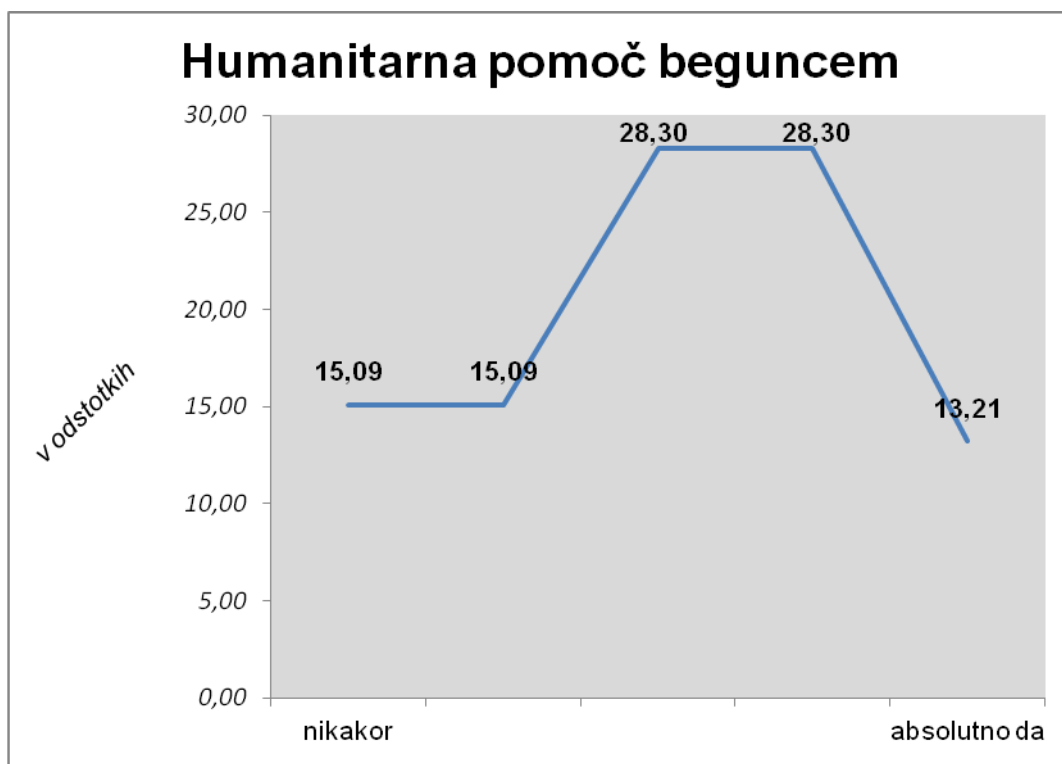
Slika 12: Strah pred islamizacijo
(Vir: Lastna anketa)

Glede na dejstvo, da v Sloveniji živi tudi zelo veliko državljanov nekdanje skupne države, smo od anketirancev želeli izvedeti, kakšen je njihov odnos do njih. Navsezadnje so tudi ti ljudje prišleki v našem okolju, ki so zaradi vojnih razmer v veliki meri pribežali iz nekdanje skupne države. Na sliki 13 je prikazano, da so anketiranci precej naklonjeni tej skupini ljudi. Le 8 anketiranih oseb oziroma 7,55 % vseh anketiranih je odgovorilo, da nimajo nikakršnega odnosa do državljanov nekdanje skupne države. Velika večina anketiranih pa se je nagibala k dobrim in zelo dobrim odnosom z državljani nekdanje države. Iz pridobljenih rezultatov raziskovalnega vprašanja lahko sklepamo, da so Slovenci v precejšnji meri naklonjeni tem ljudem in imajo z njimi tudi dober odnos. Razlog za tako naklonjenost je po mojem mnenju v poznavanju jezika in bližini. V nasprotju z migranti z Bližnjega vzhoda so se ti prišleki bistveno hitreje in lažje vključevali v našo družbo ter sprejeli naše navade in običaje.

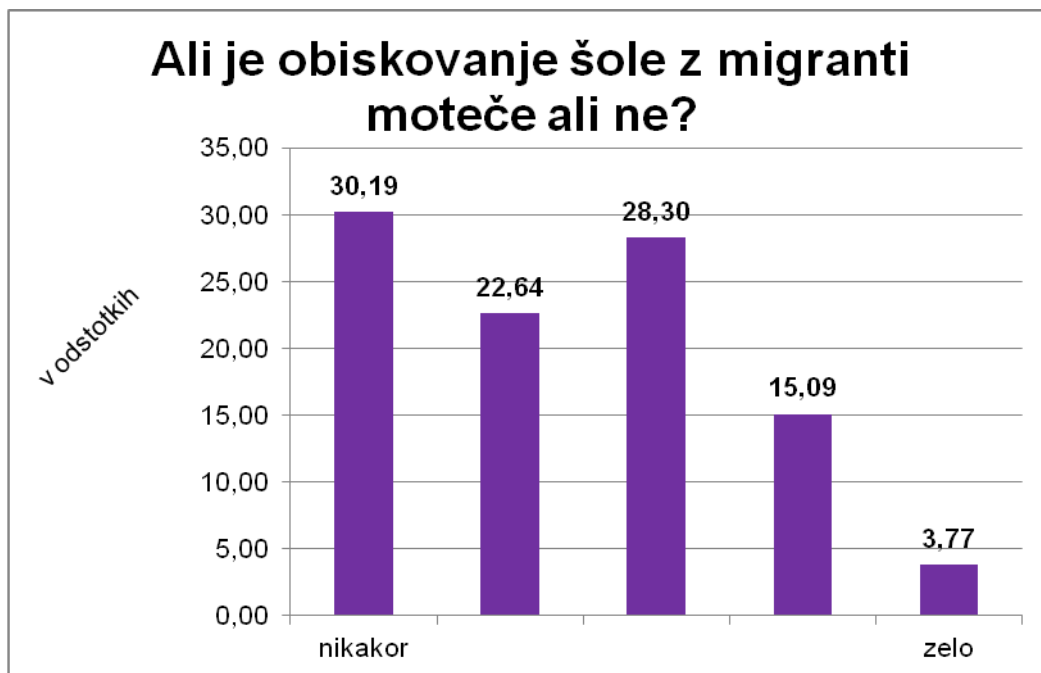
Slika 13: Odnos do državljanov nekdanje skupne države
(Vir: Lastna anketa)

Zaradi takšnih ali drugačnih naravnih nesreč, vojn ali pomanjkanja in revščine so ljudje danes zelo solidarni in nudijo ljudem v stiski tudi humanitarno pomoč. Zato nas je v naslednjem raziskovalnem vprašanju tudi zanimalo, kakšno je mnenje naših anketirancev glede nujenja humanitarne pomoči migrantom. Dejstvo je, da so migranti žrtve vojnih in nemirnih razmer v svoji domovini. V večini so se na pot odpravili le z najnujnejšim, za seboj pa so pustili različne, največkrat žalostne zgodbe. Slika 14 razkrije, da so bile anketirane osebe v veliki meri naklonjene nujenju humanitarne pomoči. Le 16 oziroma 15,09 % vseh anketirancev ne bi bilo pripravljenih nuditi humanitarne pomoči. Zavedati se moramo dejstva, da smo zelo hitro lahko tudi sami žrtve katastrofalnih nesreč ali česa drugega, kar nas lahko postavi v podoben položaj, kot ga doživljajo migranti. Med Slovenci je prisotna zelo visoka zavest na področju nujenja pomoči, ko se različni posamezniki ali družine znajdejo v nezavidljivih in nepričakovanih situacijah. Z raziskovalnim vprašanjem se je potrdilo dejstvo, da ljudje v Sloveniji znajo prepoznati stisko ali težave in so pripravljeni tudi priskočiti na pomoč, pri tem pa se ne ozirajo na drugačnost.

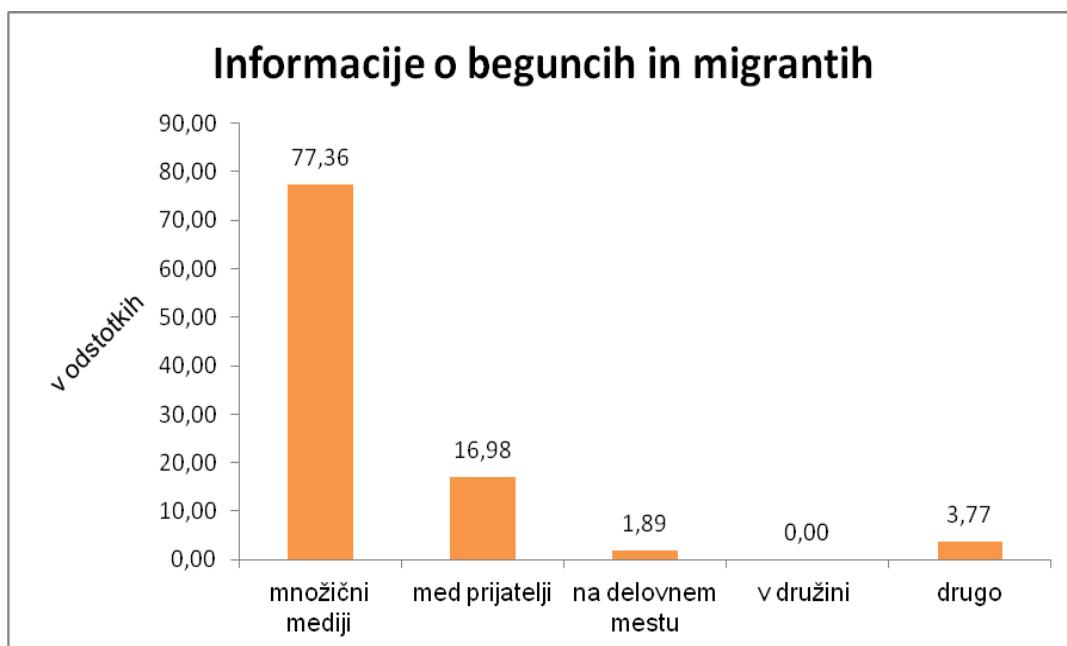
Slika 14: Humanitarna pomoč beguncem
(Vir: Lastna anketa)

Naslednje raziskovalno vprašanje se je nanašalo na odnos staršev slovenskih otrok do otrok migrantske družine. Pri tem raziskovalnem vprašanju smo želeli izvedeti, ali anketiranci vidijo morebitne težave, če bi ob predpostavki, da imajo šoloobveznega otroka, obiskoval isti razred kot otrok migrantske družine. Svoje odgovore so lahko podali z ocenami od 1 (nikakor me ne bi motilo) do ocene 5 (zelo bi me motilo). Na sliki 15 je razvidno, da večina anketiranih oseb ne vidi nikakršnih težav, če bi njihovi otroci obiskovali isti razred kot otroci migrantskih staršev. Kar 32 anketiranih oseb oziroma 30,19 % vseh anketiranih je menilo, da jih to nikakor ne bi motilo, le 4 anketirane osebe oziroma 3,77 % vseh anketiranih je ocenilo, da bi jih to zelo motilo in bi temu nasprotovali.

Slika 15: Ali je obiskovanje šole z migranti moteče ali ne?
(Vir: Lastna anketa)

Zavedanje, da je vpliv množičnih medijev v današnjem času še kako prisoten in močan, smo želeli preveriti tudi v anketnem vprašalniku. Zanimalo nas je, kako so anketirane osebe prišle do informacij glede migrantov in beguncev. Potrdila se je domneva, da največje število informacij danes pridobivamo prek različnih množičnih medijev. Večina anketiranih (77,36 %) je potrdila, da so informacije pridobili tako (slika 16). Le 16,98 % anketirancev je pridobilo informacije o beguncih in migrantih med prijatelji. Nihče od anketiranih informacij ni pridobil v krogu svoje družine. Zavedati se moramo, kako velik vpliv imajo v današnjem času mediji in velikokrat tudi hote ali nehote pripomorejo k ustvarjanju takšne podobe ali slike, kot si sami želijo.

Slika 16: Informacije o beguncih in migrantih
(Vir: Lastna anketa)

3.4 POVZETEK RAZISKAVE

V raziskovalnem delu smo z anketnim vprašalnikom želeli izvedeti, kakšen je pogled anketirancev na migrante in begunsko problematiko. V raziskavi so sodelovale naključno izbrane osebe različnih starostnih skupin, z različnim nivojem dosežene stopnje izobrazbe in iz naključno izbranih krajev v Sloveniji.

S pomočjo pridobljenih odgovorov smo naredili analizo, ki je razkrila podrobnejši pogled na obravnavano problematiko.

V nasprotju z našimi pričakovanji smo lahko ugotovili, da imajo ljudje, ki bivajo v večjih krajih ali krajevnih skupnostih, bistveno bolj odklonilen odnos tako do sobivanja z migranti kot do nastavitve migrantov v njihovi bližini. Pričakovali smo, da bodo prebivalci manjših krajev ali krajevnih skupnosti bolj negativno usmerjeni proti migrantom in sobivanju z njimi.

Anketirane osebe v naši raziskovalni nalogi so pokazale zelo nizko stopnjo zanimanja za begunsko problematiko, čeprav večina informacije o beguncih pridobiva prek različnih množičnih medijev. Glede na moč in vpliv medijev v današnjem času bi pričakovali, da bodo naključno izbrane anketirane osebe pokazale večji interes in zanimanje. Kljub močnemu vplivu različnih medijev ugotavljamo, da v našem raziskovalnem delu anketirane osebe niso bile izpostavljene različnim medijskim informiranjem. Večine anketirancev begunska

problematika in spremljanje prek množičnih medijev ne zanima. Prav tako se večina njih tudi še nikoli ni osebno soočila z migrantom, tako da nismo uspeli pridobiti in analizirati podatkov o njihovem pogledu.

Predhodno smo že omenili moč in vpliv različnih množičnih medijev, ki v našem raziskovalnem delu ni igrala pomembne vloge. Dejstvo je, da so migranti večkrat prikazani v napačni luči in se med ljudmi ustvarja nepotrebna napetost in vznemirjenje. V anketnem raziskovalnem vprašalniku smo pridobili zelo zanimive odgovore na vprašanje, na kaj najprej pomislijo ob besedi begunec. Večina odgovorov nam je nakazala, da v beguncu ne vidijo morebitne grožnje v našem okolju. V beguncih niso videli morebitnih težav ali nestrpnosti do drugačnosti, ampak so pokazali veliko mero strpnosti in sočutja, pripravljeni bi jim bili tudi pomagati.

Ker je bilo naše raziskovalno področje usmerjeno in osredotočeno na vključevanje tujih otrok in tujcev v slovensko družbo, smo želeli pridobiti tudi podatke o tem, kako anketiranci vidijo njihov interes za izobraževanje in aktivno vključevanje v našo družbo. Po mnenju anketirancev migranti niso posebej naklonjeni izobraževanju in ne pokažejo posebnega interesa za izobraževalne aktivnosti. Razloge za njihovo neaktivnost in prizadevanje smo pripisali njihovi negotovi in nejasni usodi, velika večina migrantov pa si za končni cilj prvotno ni postavila Slovenije. Po drugi strani pa jim vključevanje v našo družbo otežuje ali onemogoča tudi zapleten birokratski sistem.

Če anketiranci niso zaznali oziroma pokazali posebej negativnega pogleda na begunce, pa so pokazali veliko mero prisotnega strahu pred morebitnim vplivom islamske vere v našem kulturnem okolju. Rezultati pridobljenih rezultatov nas niso presenetili, saj je med Slovenci zgodovinsko prisotna velika narodna zavest. Lastnosti slovenskega naroda, kot so bistrournost, sovraštvo do vsega tujega, odkritosrčnost in odločnost, veselost in ljubezen do petja, pobožnost in gostoljubnost, je navedel že Jan Lego leta 1886 (Trstenjak, 1991).

Kako veliko težo in pomen ima poznavanje jezika in bližina, je pokazala raziskava glede sprejemanja in sobivanja s tujci, ki so v preteklosti bivali v nekdanji skupni državi. Večina anketirancev je izrazila zelo veliko naklonjenost in dober odnos z njimi. Dejstvo je, da so se ti tujci bistveno lažje prilagodili spremembam in načinu življenja v Sloveniji, lažje so tudi sprejeli naše navade in običaje.

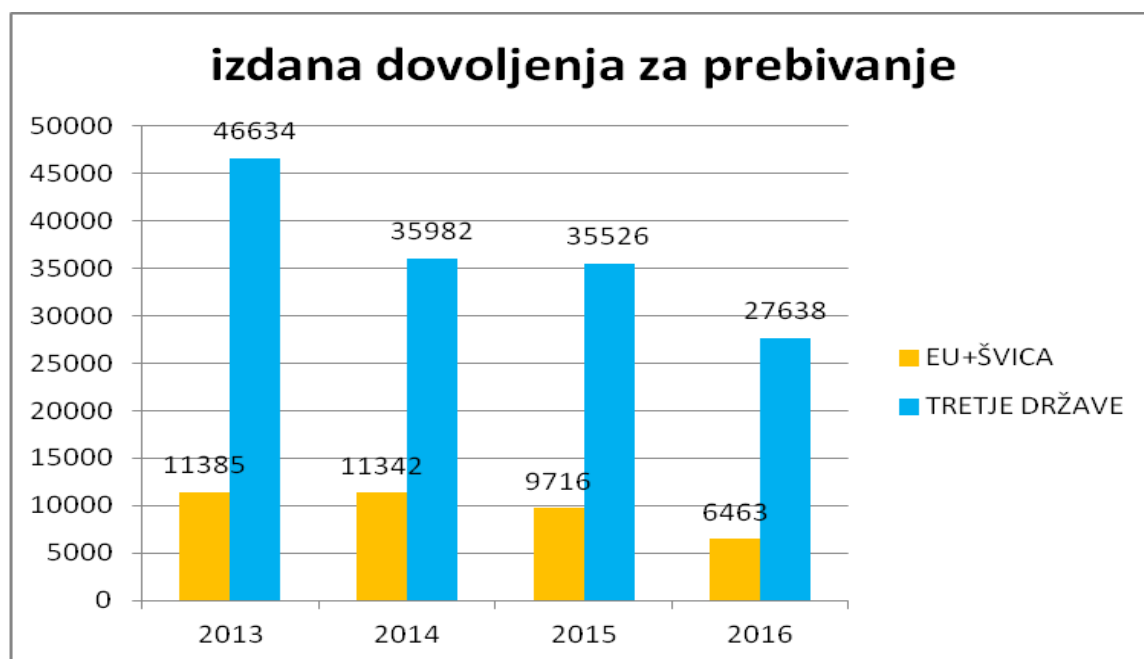
Slovenska solidarnost in sočustvovanje sta se pokazala v delu, kjer smo želeli izvedeti, ali in koliko so naklonjeni nudenju humanitarne pomoči beguncem. Velika večina je bila temu zelo naklonjena, kar je potrdilo naša predvidevanja, da Slovenci v težkih razmerah in situacijah znamo stopiti skupaj ter priskočiti na pomoč.

4 ODGOVORI NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA

1. Raziskovalno vprašanje:

Ali je v zadnjem času porast ali upad števila tujcev v Sloveniji?

Slika 17 prikazuje gibanje izdanih dovoljenj za prebivanje v Republiki Sloveniji med letoma 2013 in 2016 (do septembra 2016).

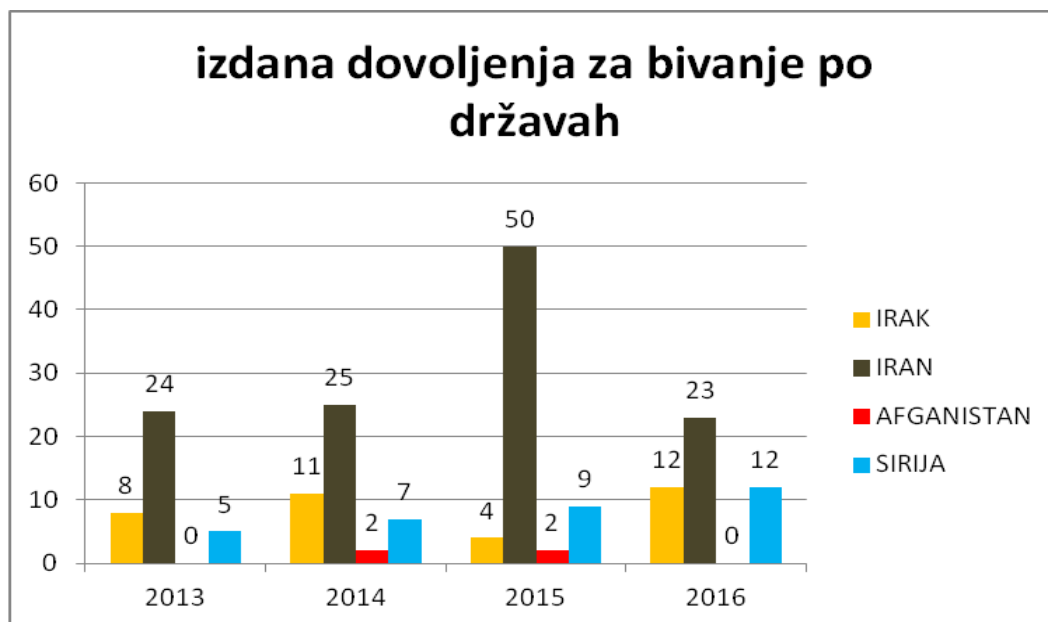

Slika 17: Izdana dovoljenja za prebivanje v obdobju jan. 2013–sept. 2016
(Vir: Ministrstvo za notranje zadeve)

Trend izdanih dovoljenj za prebivanje tujih državljanov v Republiki Sloveniji med letoma 2013 in 2016 kaže, da se število izdanih dovoljenj iz leta v leto zmanjšuje. Leta 2013 je bilo tako izdanih 46.634 dovoljenj za prebivanje tujcem iz tretjih držav in 11.385 dovoljenj za bivanje tujcem iz EU in Švice. Do septembra leta 2016 pa je bilo v Republiki Sloveniji izdanih 27.638 dovoljenj za prebivanje tujcem iz tretjih držav oziroma 40 % manj v primerjavi z letom 2013 in 6.463 dovoljenj za tujce iz držav EU in Švice oziroma 43 % manj kot v letu 2013. Število izdanih dovoljenj tujcem za prebivanje v Republiki Sloveniji vključuje tako začasna kot tudi stalna dovoljenja za prebivanje.

Glede na to, da raziskovalno delo temelji na tujcih iz tretjih držav, še posebej na državljanih Sirije, Irana, Iraka in Afganistana, smo si podrobno ogledali, kolikšno število teh državljanov je v Republiki Sloveniji pridobilo dovoljenje za bivanje.

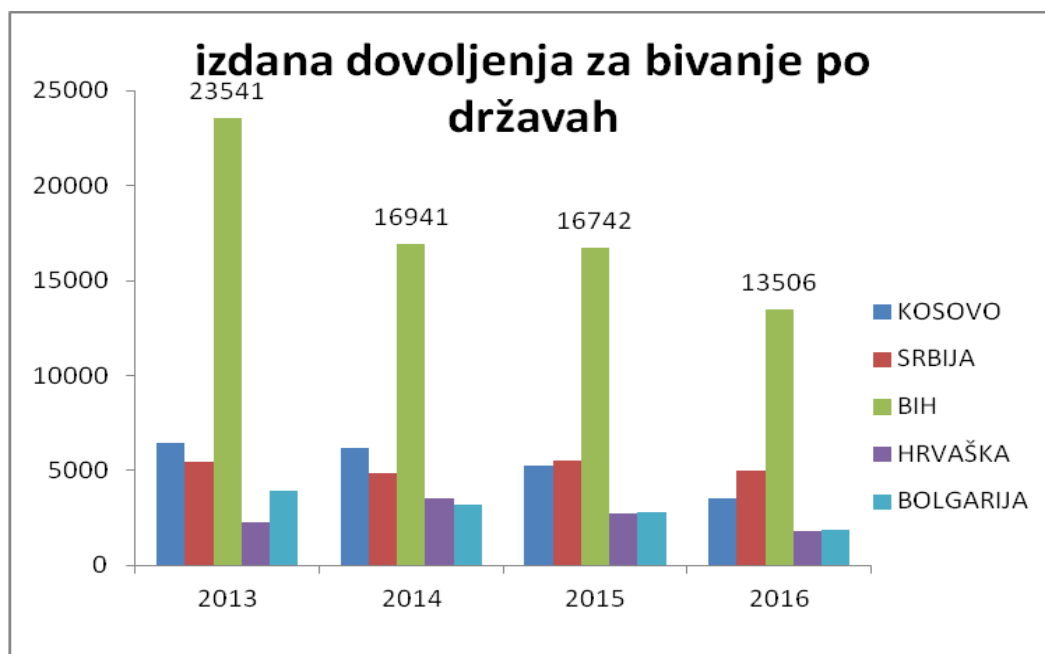
Slika 18 prikazuje izdana dovoljenja za bivanje v Republiki Sloveniji po izbranih državah.

Slika 18: Izdana dovoljenja za bivanje po državah v obdobju jan. 2013–sept. 2016
(Vir: Ministrstvo za notranje zadeve)

Največji delež med izbranimi državami predstavljajo državljani Irana, ki jim je bilo med letom 2013 in septembrom 2016 podeljenih 122 dovoljenj. Sicer pa ugotavljamo, da je v Republiki Sloveniji izdanih zelo malo dovoljenj za bivanje med državami, katere prebivalci zaradi nemogočih vojnih razmer bežijo z Bližnjega vzhoda v Evropo. V letu 2013 je Republika Slovenija izdala 37 dovoljenj za bivanje med izbranimi državami, do septembra leta 2016 pa jih je bilo podeljenih 47. Trend zadnja leta ostaja na približno istem nivoju in se drastično ne spreminja.

Za primerjavo z omenjenimi državami si podrobno oglejmo, kateri tujci predstavljajo v Republiki Sloveniji največji delež.

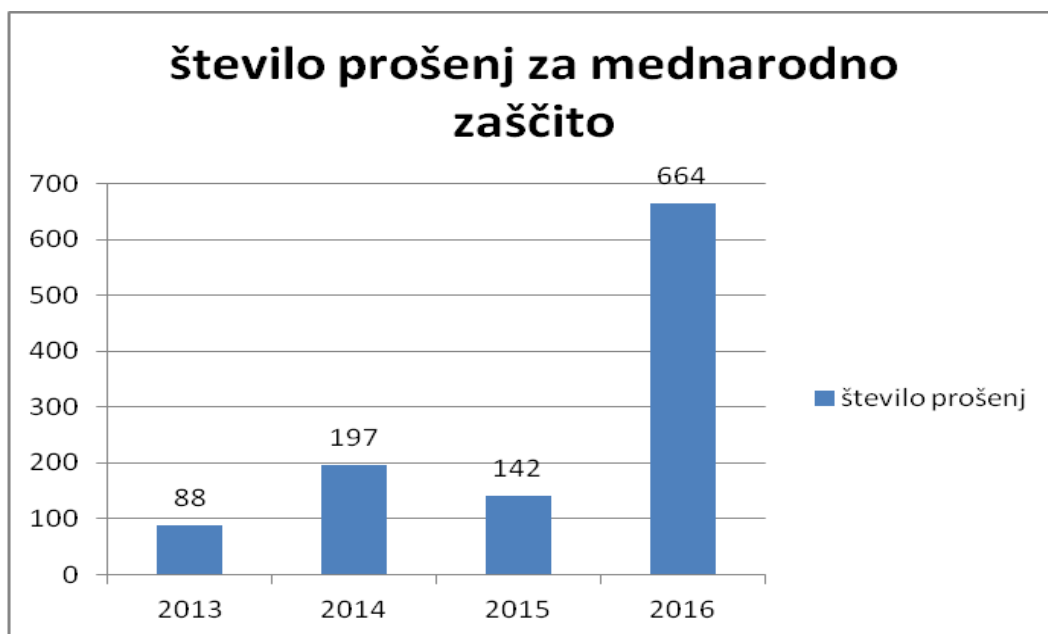

Slika 19: Izdana dovoljenja za bivanje po državah v obdobju jan. 2013–sept. 2016
(Vir: Ministrstvo za notranje zadeve)

Slika 19 prikazuje število izdanih dovoljenj za prebivanje v Republiki Sloveniji, katerih državljani predstavljajo največji delež. Največ izdanih dovoljenj je bilo podeljenih državljanom Bosne in Hercegovine. Ti so med letom 2013 in septembrom 2016 pridobili 70.730 dovoljenj za prebivanje v Republiki Sloveniji. Med ostalimi državljani pa lahko omenimo še državljane Kosova, Srbije, Hrvaške in Bolgarije. Ti tujci poleg državljanov Bosne in Hercegovine predstavljajo v Sloveniji največji delež.

Nadalje se je raziskovalno delo osredotočilo na število prošelj za mednarodno zaščito državljanov Iraka, Irana, Afganistana in Sirije. Želeli smo izvedeti, ali se je število prosilcev za mednarodno zaščito povečevalo, koliko prošelj za mednarodno zaščito je bilo ugodno rešenih in koliko je bilo zavrnjenih.

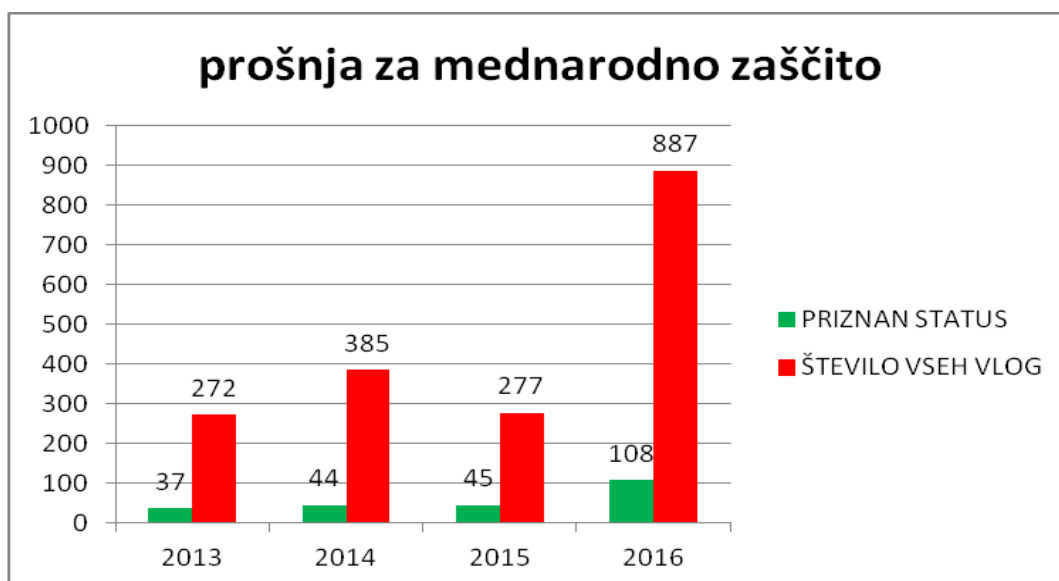
Število prošelj za mednarodno zaščito se je med letom 2013 in septembrom 2016 povečalo za 755 % (slika 20). Državljanj Irana, Iraka, Afganistana in Sirije so leta 2013 vložili 88 prošelj za mednarodno zaščito, medtem ko je bilo do septembra 2016 vložjenih že 664 prošelj.

Slika 20: Število prošenj za mednarodno zaščito v obdobju jan. 2013–sept. 2016
(Vir: Ministrstvo za notranje zadeve)

Največji delež prosilcev za mednarodno zaščito je med državljani Afganistana in Sirije, ki so v obravnavanem obdobju skupaj vložili 793 prošenj.

Slika 21 prikazuje, koliko vlog za mednarodno zaščito je bilo obravnavanih v Republiki Sloveniji med letom 2013 in septembrom 2016 (vse vloge skupaj) ter koliko vlog za mednarodno zaščito je bilo ugodno rešenih.

Slika 21: Prošnje za mednarodno zaščito v obdobju jan. 2013–sept. 2016
(Vir: Ministrstvo za notranje zadeve)

S slike 21 je razvidno, da se je število vseh vlog za mednarodno zaščito med letom 2013 in septembrom 2016 povečalo za 326 %. Leta 2013 je bila ugodno rešena vsaka 7. prošnja, do septembra leta 2016 pa ugotavljamo, da se ugodno reši vsaka 8. prošnja za mednarodno zaščito.

2. Raziskovalno vprašanje

Kaj je razlog za prihod v Slovenijo?

Glede na to, da smo se v raziskovalnem delu osredotočili na vključevanje tujcev in tujih otrok, ki predstavljajo prisilne migrante, bomo iskali razloge v tej smeri. Zaradi konfliktov v državah, kjer prebivajo, so nemočni običajni ljudje prisiljeni iskati varnost in zatočišče v drugih državah. Zaradi nemogočih razmer v domačem okolju, kjer jim je onemogočeno življenje, šolanje otrok, kjer je nezadostna bolnišnična oskrba, nezmožnost opravljanja dela, so pričeli iskati svoje nove domove v Evropi in s tem tudi v Sloveniji. Civilisti v Siriji so bili največkrat žrtve bombnih napadov, pobojev, zmanjkovalo je hrane in zdravstvene oskrbe. Zaradi etničnega čiščenja oborožene skupine Islamska država v Iraku, kjer se pobija pripadnike verskih manjšin, ženske pa postajajo spolne sužnje, so civilisti ravno tako prisiljeni v množično izseljevanje. Veliko število pobitih civilistov v Afganistanu in aktivnosti talibanov in drugih uporniških skupin so glavni razlog za množična odhajanja civilnega prebivalstva.

Skupna točka vsem pribežnikom je torej bežanje navadnih ljudi, civilistov pred grozotami vojn in preganjanjem.

3. Raziskovalno vprašanje

Ali je slovenska družba tolerantna do prisilnih migrantov?

Slovenska družba in politika imata dolgoletno tradicijo izključevanja, kar bi lahko razumeli tudi kot slovenski nacionalni šport. Ne moremo mimo dejstva, da se prihod prisilnih migrantov izkorišča v množičnih shodih in protestih za promocijo domobranstva in skrajno obliko nacionalistične retorike. Begunce se enoznačno ocenjuje kot posiljevalce, tatove, morilce, izvajalce islamističnih gibanj. Strah staršev otrok v Sloveniji je zaznati praktično na vsakem koraku in se v zadnjem času še močno stopnjuje. Na tej točki se lahko vprašamo, česa Slovencev ni strah. Problematizirali in negativno sprejemali smo istospolno usmerjene in njihove pravice, nasprotovanje in ogorčenje smo pokazali nad Romi v Sloveniji. Skupna točka vsem trem primerom pa je širjenje vesplošnega strahu v slovensko družbo in gojenje sovražnih aktivnosti. Skrb vzbujajoče je dejstvo, da se je med Slovence naselila skrajna oblika nacionalizma, ki je podkrepjena z odkritim rasizmom. Iz

predhodno ugotovljenih statističnih podatkov o prošnjah migrantov za mednarodno zaščito lahko ugotovimo, da se bomo v bodoče v Sloveniji še precej ukvarjali s tovrstnimi oblikami priseljencev. Rešitve težave pa nikakor ne vidimo v sovražnem govoru, nasprotovanju do drugačnih, ampak v iskanju sistemskih rešitev, pred katerimi se je znašla slovenska politika in slovenska družba.

S pomočjo raziskovalnega anketnega vprašalnika smo pridobili potrebne rezultate, ki so pokazali, da slovenska družba ni negativna do migrantov in beguncev. V beguncu so spoznali osebo, ki ji je treba tudi pomagati, precej negativen pa je bil njihov pogled na vključevanje beguncev v našo družbo in željo po izobraževanju. Strah pred morebitno islamizacijo je sicer zelo prisoten, vendar pa na drugi strani nismo zaznali morebitnega povečanega strahu slovenske družbe glede sobivanja z migranti. Ravno tako ni zaznati nikakršnih težav, če bi otroci migrantskih družin obiskovali isti razred kot njihovi otroci. Še največjo težavo pri vključevanju migrantov v slovensko družbo smo zaznali v dolgih birokratskih postopkih, ki zelo otežujejo ali onemogočajo postopke aktivnega vključevanja.

4. Raziskovalno vprašanje

- S katerimi težavami se soočajo migranti v Sloveniji?

Pri odgovoru na zastavljeno vprašanje si bomo pomagali z raziskavo Urada visokega komisarja Združenih narodov za begunce, ki se sicer nanaša na leto 2010. Raziskava, v katero je bila vključena tudi Slovenija, se nanaša na osebne in skupinske razgovore z begunci, prosilci za azil in osebami brez državljanstva. V omenjeni raziskavi je bilo ugotovljeno, da je največja težava beguncev nastanitev in iskanje zaposlitve. Deležni so sicer minimalne denarne pomoči, ki pa je tako mizerna, da si z njo praktično ne morejo kaj dosti pomagati. Sicer pa je bilo v raziskavi Kako begunci in prosilci za azil doživljajo življenje v Sloveniji (2012) ugotovljeno, da si begunci večinoma želijo sami zaslužiti za preživetje, kar je v nasprotju z večinskim mnenjem slovenske družbe. Ta si namreč predstavlja begunce kot dodatno breme in strošek države. Težava, ki so jo v tej raziskavi izpostavili, pa je v birokratskih ovirah, kot je pridobitev pravnega statusa, s katerim pridobijo pravico do dela. Nadalje je za vstop beguncev na trg delovne sile pomembno znanje slovenskega jezika. V raziskavi je večina upravičencev do mednarodne zaščite odgovorila pritrdilno glede učenja in obiskovanja tečaja slovenskega jezika. Večina, zajeta v raziskavi, je bila zelo zadovoljna in je lahko ohranjala in negovala svojo kulturo, tradicijo in versko izročilo. Večina je tudi omenila, da se v Sloveniji počuti varno, vendar pa je bilo iz odgovorov beguncev zaznati, da so zelo nezaželeni in niso dobrodošli (Kako begunci in prosilci za azil doživljajo življenje v Sloveniji, 2012).

5. Raziskovalno vprašanje

- Kako se tuji otroci vključujejo v slovensko družbo?

Za vključitev v slovensko družbo vsi priseljenci potrebujejo izobraževalni program, ki jim bo omogočal pridobivanje znanja. To je ključnega pomena za osnovno sporazumevanje že takoj ob nastanitvi oziroma pričetku bivanja. Starši priseljencev morajo poleg tega še spoznavati in razumeti delovanje trga dela in zaposlovanja v Sloveniji.

Seznanjanje s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo je velikega pomena za njihov osebni razvoj in uspešno integracijo v slovensko družbo. Če se starši priseljencev ne morejo zaposliti, kar je na žalost prisotno v večini primerov, je zelo otežena tudi njihova psihološka, politična in sociokulturna integracija.

Država se v okviru ministrstva za izobraževanje, znanost in šport ažurno poskuša odzivati in iskati primerne rešitve na tem področju. Tako tudi na svojih spletnih straneh objavljajo priporočene sezname gradiv, ki bi bila v podporo za izvajanje medkulturne prakse v vrtcih in šolah in bi pomagala strokovnim delavcem pri uvajanju otrok, učencev in dijakov priseljencev v vrtce in šole. V pripravi oziroma nastajanju je tudi spletna učilnica, ki naj bi povezovala učinkovite vzgojno-izobraževalne prakse v vrtcih in šolah pri delu z otroki priseljencev.

Podrobno so opisani postopki, kako naj bi pravilno potekalo vključevanje otrok prosilcev za mednarodno zaščito in otrok z mednarodno zaščito. S pedagoškega vidika je pomembno neprestano sodelovanje s starši oziroma družinami, kar je zelo pomembno pri vključevanju otroka priseljenca. Pri vključevanju otroka priseljenca v vrtec resorno ministrstvo predlaga model vključevanja v dveh fazah, kjer naj bi otrok najprej uspešno navezal socialne stike, se počutil varnega in pripravljenega na učenje. V drugi fazi pa naj bi vzgojitelji poskrbeli za spodbujanje in aktivnejše vključevanje in postopno vključevanje otroka in družine v lokalno okolje (Ministrstvo za notranje zadeve, 2016).

Kot dodatno pomoč vzgojiteljem ministrstvo nudi tudi dodatno strokovno pomoč pri učenju slovenskega jezika, predvsem v prvih dveh letih šolanja. Glede na dejstvo, da starši slovenskih otrok zelo nasprotujejo vključevanju otrok priseljencev, je priporočilo ministrstva, da se starše seznanja z vsemi aktivnostmi. Na podlagi primerov dobrih praks bi vzgojitelji starše slovenskih otrok primerno poučili o tej problematiki. Ministrstvo tudi financira tečaje slovenščine za dijake, ki zaradi neznanja oziroma pomanjkljivega znanja potrebujejo ali si želijo pomoč. Sicer pa imajo otroci tujih državljanov, tako državljanov drugih držav članic EU, Slovenci brez državljanstva kakor tudi begunci, enake pogoje in možnosti kot slovenski državljani.

Vsi vzgojitelji v vrtcih in šolah poleg predpisanega obstoječega učnega gradiva uporabljajo tudi dodatno gradivo, namenjeno tujim otrokom. Vzgojitelji budno spremljajo učni napredek. Ker pa se vključevanje v slovensko družbo ne prične in konča v vzgojno-izobraževalnih centrih, so vzgojitelji tudi pod dodatnim bremenom, saj naj bi pripravili in organizirali tudi dodatne aktivnosti v »zunanjem« okolju. Kljub vsem prizadevanjem, aktivnemu sodelovanju tako vzgojiteljev kakor tudi vseh zunanjih strokovnih sodelavcev pa največjo težavo oziroma izziv vidimo v sprejemanju »drugačnosti« v naše slovensko okolje. Starši slovenskih otrok si ne želijo vključevanja svojih otrok v okolje, kjer so tudi otroci beguncev. Dokler ni bilo govora o begunskih in otroci beguncev, ni bilo zaslediti nestrpnosti, nestrinjanja, celo sovražnega govora. Z begunskim tokom pa so se okoliščine drastično spremenile in zaostrole celoten položaj.

Ko govorimo o komunikacijskih veščinah ter spoznavanju in učenju slovenskega jezika, je treba poudariti, da je tudi zaradi velikih kulturnih razlik bistveno težje prilagajanje otrok iz takih okolij kot pa denimo tujim otrokom, ki jim je slovenska kultura bližje. Sprašujemo se tudi, ali je začetni 20-urni tečaj slovenskega jezika poleg nadaljevalnega, ki obsega 120-urno učenje, dovolj, da ti otroci nemoteno sledijo učnemu načrtu. Naslednja težava, ki se pojavlja med tujimi šolarji v slovenskem šolstvu v povezavi s slovenskim jezikom, je v različnih pristopih šol k reševanju. Kako torej oceniti tujega učenca, če pa ne zna slovenskega jezika in ne more niti pravilno razumeti navodil in podobno? Pri tem problemu so šole prepuščene same sebi in skušajo z različnimi pristopi čustveno in razumno reševati nastale situacije.

V bodoče vidimo precej težav v načinih vključevanja tujih otrok v vzgojno-izobraževalne ustanove, saj se bodo učitelji in vzgojitelji soočali z različnimi situacijami, od primarno neznanja slovenskega jezika do tega, da bodo morali imeti vzgojitelji poleg prizadevnosti tudi pozitivna stališča do vključevanja. Velika težava je tudi v tem, da veliko begunskih otrok, predvsem mladostnikov, ki so starejši od 15 let, pri sebi nima dokumentov, s katerimi bi dokazovali predhodno pridobljeno izobrazbo.

Izzivov ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport v povezavi z vzgojitelji, učitelji in strokovnimi sodelavci v bodoče ne bo zmanjkalo. Skupno vsem udeležencem je neprestano prilagajanje, sodelovanje in iskanje ustreznih rešitev za vključevanje beguncev v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem. Če bodo že slovenski otroci nekako sprejeli sobivanje z otroki beguncev, pa smo zelo kritični do večine staršev slovenskih otrok, ki očitno ne želijo, nočejo ali si ne prizadevajo k reševanju »novodobne« problematike. Še več, mnogi od njih so pripravljene svoje otroke celo prepisati v druge vrtce ali šole, saj si ne želijo, da bi sobivali skupaj. Je torej celoten trud slovenske politike, resornega ministrstva, vzgojiteljev in ostalih strokovnih sodelavcev potemtakem nepotreben? Prihodnost, ki vse nas čaka, bo nekoliko

drugačna, multikulturalnost v nekoliko neobičajni in drugačni podobi pa bo naša spremljevalka.

V anketni raziskavi smo ugotovili, da se iz leta v leto povečuje število prošelj za mednarodno zaščito, kljub zapletenim birokratskim postopkom se v bodoče lahko pričakuje, da bo vedno več beguncev postalo del naše družbe. V nasprotju s prikazovanjem in poročanjem množičnih medijev je naša anketna raziskava pokazala, da obstaja velika težava v želji po izobraževanju migrantov in posledično pri vključevanju v našo družbo, medtem ko anketirance obiskovanje šole otrok migrantov z njihovimi otroki presenetljivo ne skrbi oziroma ne predstavlja večje težave.

Izzivov pred celotno slovensko družbo je več kot dovolj, veliko se bomo morali tudi še naučiti. Sprejemati drugačne ljudi in jim biti v podporo, da bodo svoje potenciale in predhodno pridobljeno znanje nadgrajevali, razvijali in v prihodnje skupaj z nami soustvarjali našo družbo in pripomogli k njenemu razvoju bo vodilo, ki mu bomo v prihodnosti zelo podvrženi (Vižintin, 2016).

5 ZAKLJUČKI

Nemirne, vojne razmere v svetu, potresi, poplave ali drugo opustošenje so velikokrat razlog, da ljudje množično bežijo iz svojih domov in iščejo zatočišče v drugih, njim nepoznanih državah. Poleg neizprosni razmer pa jih na poti v mirnejše življenje pogosto prizadene še soočanje s popolnoma drugačno kulturo, jezikom in novim okoljem. Nemogoče je razumeti in podoživeti njihovo trpljenja in muke, ki so jih prestali, preden so dosegli svoj cilj. Samo po sebi se postavlja vprašanje, ali so res dosegli svoj cilj. Vsaj enega od ciljev so dosegli, saj so prišli na ozemlje, kjer se počutijo varne, kjer jim ni treba vsak dan posebej skrbeti za svoje življenje. Pa vendar je to le eden od zelenih ciljev teh zbeganih, dezorientiranih ljudi.

Če bi želeli vsaj približno spoznati njihovo stisko, bi morali podoživeti vse muke in trpljenje na dolgih, mračnih poteh negotovosti. V diplomskem delu smo skušali iskati vzroke za njihov prihod v Slovenijo, raziskovali smo njihove možnosti za vključevanje v slovensko družbo ter pogled slovenske družbe nanje tudi v primerjavi s Hrvati, Bosanci, Srbi ipd., ki so jim ljudje bolj naklonjeni.

V povezavi s teoretičnim delom je bil opravljen raziskovalni del, kjer smo si podrobno ogledali, koliko je izdanih dovoljenj za prebivanje v Republiki Sloveniji. Dejstvo je, da je bilo v letu 2016 do konca meseca septembra izdanih 13.506 dovoljenj za bivanje državljanom Bosne in Hercegovine, 12 pa državljanom Sirije. Na prvi pogled bi vsak nepoznavalec rekel, da je delež »nezaželenih« Sircev neznamenit in ni omembe vreden. Pa še kako je pomemben. Že dolgo je znano, da sta

strah in negotovost zakoreninjena med Slovenci, da pa bo tako majhna četica neboljanih, mirnega življenja željnih ljudi dvignila toliko prahu, si težko ali pa ne znamo predstavljati.

Z obdelavo statističnih podatkov in s pomočjo drugih virov smo v raziskovalnem delu iskali možnosti za njihovo »drugo« preživetje v našem, slovenskem okolju. Ugotovitve so ponudile odgovor, da bodo prisiljeni migranti težko zaživel v slovenski družbi, ne toliko zaradi svoje neaktivnosti pri vključevanju v slovensko družbo kakor zaradi skrajno odklonilnega odnosa večine v slovenski družbi. Otroci slovenskih staršev se borijo, da ne bi prihajalo do stikov z begunskimi otroki, celo izpisujejo svoje otroke iz vzgojno-izobraževalnih ustanov, v katere se vključujejo begunski otroci. Starši begunskih otrok pa imajo poleg že znanih težav v komunikaciji in poznavanju slovenskega jezika velike težave pri iskanju zaposlitve.

Naše raziskovalno delo je temeljilo na vključevanju tujih otrok in tujcev v slovensko družbo. Rezultati anketnega raziskovalnega dela so nam ponudili nekoliko drugačen pogled Slovencev na begunsko problematiko. Naše anketirane osebe v beguncu niso videli nevarnosti za naše družbeno okolje. Migrante in begunce so v veliki meri tudi pripravljeni sprejeti in nimajo večjih težav glede sobivanja z njimi. Anketiranci tudi niso videli večjega problema v tem, da bi njihov otrok skupaj s tujci obiskoval šolo. Raziskovalni del pa nam vseeno kaže določene pomisleke glede relevantnosti raziskave, saj naše anketirane osebe v večini ne pridejo v stik z migranti in o njih zelo malo vedo.

Raziskava Kako begunci in prosilci za azil doživljajo življenje v Sloveniji iz leta 2012 je razkrila, da si begunci želijo sami zaslužiti za preživetje in se aktivno vključevati v slovensko družbo. Večina je tudi potrdila, da se želijo izobraževati in učiti slovenskega jezika. Nasprotno pa je naše raziskovalno delo ponudilo povsem drugačne odgovore. Migrantov in beguncev sicer ne vidijo kot težavo v našem okolju, pojavijo pa se veliki pomisleki o želji po izobraževanju beguncev in aktivnem vključevanju. Naše anketirane osebe menijo, da begunci ne kažejo posebnega interesa za izobraževanje. Raziskava iz leta 2012 je tudi razkrila, da se begunci v našem okolju počutijo varne in jim je omogočeno izobraževanje, po drugi strani pa so izražali pomisleke glede zaželenosti v našem okolju. Iz njihovih odgovorov je bilo zaznati, da so nezaželeni in jih slovenska družba noče sprejeti. Zanimivo je, da naše anketirane osebe niso pokazale negativnega pogleda ali nastrojenosti do teh ljudi.

Dejstvo je, da v prihodnosti ne bomo mogli ubežati nekoliko drugačni podobi Slovenije. Slovenska družba bo morala biti na tej poti vsekakor zelo previdna. Po eni strani je pomembno upoštevati slovensko tradicijo, običaje in utrjevanje narodne zavesti, po drugi strani pa bomo morali omogočiti tudi življenje beguncem in pokazati visoko stopnjo strpnosti. Od migrantov pa se vsekakor pričakuje, da bodo

prevzeli svoj del odgovornosti ter pokazali željo po aktivnem vključevanju, sprejemanju drugačne kulture, običajev in navad.

Otroci priseljencev in begunci so praktično že del naše družbe, zato se v slovenskem šolstvu že nekaj časa aktivno ukvarjajo z vključevanjem otrok priseljencev. Za uspešno in prijazno vključevanje tujih otrok si bodo morali maksimalno prizadevati že v vrtcih, nato v osnovnih in srednjih šolah ter raznih družinskih in mladinskih centrih. Vsekakor bi bila dobrodošla tudi kakšna društva, ki bi se aktivno ukvarjala s to problematiko in omogočala otrokom tujcev lažje in uspešnejše vključevanje. Iskanje različnih poti po zgledih dobrih praks bo šolam omogočilo kakovostni sistem vključevanja. Medsebojno sodelovanje različnih institucij in izmenjava koristnih informacij med različnimi šolami bosta nedvomno olajšala delo tako vzgojiteljem in strokovnim sodelavcem na eni strani kakor tudi tujim otrokom na drugi strani. Ena od rešitev, ki se ponuja, je tudi aktivnejši pristop slovenskega vzgojno-izobraževalnega sistema, ki bi lahko v sklopu svojega delovanja bolj podpiral organizacijo večjezičnih in medkulturnih prireditev. Vsem učiteljem, vzgojiteljem in strokovnim sodelavcem bo v prihodnje potrebna izdatna pomoč pri usposabljanju na področju vključevanja otrok priseljencev. Navsezadnje bodo oni s svojim trudom in aktivnim sodelovanjem lahko zelo pripomogli k lažjemu in učinkovitejšemu vključevanju.

Dejstvo je, da bo prošelj za mednarodno zaščito beguncev v prihodnosti čedalje več, zato si slovenska družba ne sme zatiskati oči ali bežati od odgovornosti. Če danes govorimo o relativno majhnem deležu beguncev v našem okolju, nam bo prihodnost po vsej verjetnosti prinesla drugačno podobo. Hitreje ko se bomo sprijaznili s tem, lažje in hitreje se bodo tudi nedolžni ljudje vključili v našo družbo in pričeli spoznavati našo kulturo, navade in običaje.

LITERATURA IN VIRI

Aljaf, B. in Bečirović, Z. (2003). *IFIMES: Bližnji vzhod: Vzgoja za terorizem!?* Pridobljeno 20. 11. 2016 z naslova <http://www.finance.si/49205>.

Edwards, A. (2016). *Pregled UNHCR: »Begunec« ali »migrant« – kaj je pravilno?* Pridobljeno 17. 11. 2016 z naslova <http://www.unis.unvienna.org/unis/sl/pressrels/2015/unisinf513.html>.

Gallagher, M. P. (2003). *Clashing Symbols: An Introduction to Faith and Culture*. New and Revised Edition. London: Paulist press.

Hofstede, G. in Hofstede, G. J. (2005). *Cultures and organizations: software of the mind*. New York: McGraw-Hill.

Jelovac, D. in Rek, M. (2010). *Komuniciranje v medkulturnem okolju*. Ljubljana: Vega.

Kako begunci in prosilci za azil doživljajo življenje v Sloveniji. (2012). Pridobljeno 15. 10. 2016 z naslova <http://www.cnvos.info/index/article/id/5372/cid/95>.

Komac, M. (ur.) (2007). *Priseljenci: Študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo*. Ljubljana: inštitut za narodnostna vprašanja.

Kultura in socializacija. Učno gradivo. Pridobljeno 15. 10. 2016 z naslova <http://vedez.dzs.si/datoteke/uvod-v-soc-2.pdf>.

Lukmann, T. (2004). *Evropska kultura ali evropske kulture*. Pridobljeno 20. 11. 2016 z naslova www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-CFV921WP/95ae3ffe.../PDF.

Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije. (2016). Pridobljeno 15. 10. 2016 z naslova http://www.mizs.gov.si/si/vkljucevanje_priseljencev_v_sistem_vzgoje_in_izobrazevanja/postopek_vkljucevanja/.

Resolucija o migracijski politiki Republike Slovenije. (2002). Pridobljeno 15. 10. 2016 z naslova <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO20>.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2000). Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Slovenija jutri. (2016). Pridobljeno 15. 10. 2016 z naslova <http://www.slovenija.jutri.gov.si/>.

Statistični podatki o tujcih v Sloveniji. Ministrstvo za notranje zadeve RS. (2016). Pridobljeno 15. 10. 2016 z naslova http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/statistika/.

Trstenjak, A. (1991). *Misli o slovenskem človeku*. Ljubljana: Založništvo slovenske knjige.

- Treven, S. (2001). *Mednarodno organizacijsko vedenje*. Ljubljana: GV Založba.
- Trček, J. (1998). *Medosebno komuniciranje – kontaktna kultura*. Ljubljana: Korona plus.
- Umek, A. (2016). *Geostrateški pogled na begunsko krizo*. Pridobljeno 23. 11. 2016 z naslova <http://www.casnik.si/index.php/2016/02/15/geostrateski-pogled-na-begunsko-krizo/#>.
- UNHCR. (2016). Pridobljeno 26. 11. 2016 z naslova <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/o-nas.html>.
- Vižintin, M. A. (2016). *Vključevanje otrok priseljencev in beguncev se v Sloveniji že dogaja*. Pridobljeno 5. 1. 2017 z naslova <http://www.solski-razgledi.com/clanek.asp?id=6651>.
- Zakon o osnovni šoli*. (2006). Uradni list Republike Slovenije, št. 81/2006. Pridobljeno 20. 10. 2016 z naslova <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200681&stevilka=3535>.
- Zakon o tujcih*. (2014). Pridobljeno 20. 10. 2016 z naslova <http://www.uradni-list.si/1/content?id=117877>.

PRILOGA: ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani,

sem Janez Lah, študent Višje strokovne šole B&B. V okviru svoje diplomske naloge z naslovom Vključevanje tujih otrok in tujcev v našo družbo želim s pomočjo raziskave ugotoviti, kako se tuji otroci in ostali tujci vključujejo v slovensko družbo ter s kakšnimi težavami se soočajo. Vaša pomoč pri anketnih vprašanjih mi bo ponudila vpogled v to problematiko.

Anketa je anonimna, podatki bodo obravnavani strogo zaupno in na splošno ter bodo uporabljeni izključno za pripravo diplomskega dela. Pri vprašanjih, ki so ovrednotena z ocenami od 1 do 5, lahko obkrožite samo en odgovor.

Za vaše sodelovanje se vam lepo zahvaljujem.

Janez Lah

1. Spol osebe, ki je udeležena v anketi (obkrožite):
Moški Ženska

2. Starost osebe, ki odgovarja na anketna vprašanja (v letih):
 - a) do 29
 - b) 30–44
 - c) 45–59
 - d) nad 60 let

3. Vaša zaključena dosežena stopnja izobrazbe (obkrožite):
 - a. osnovnošolska ali manj
 - b. poklicna
 - c. srednja
 - d. višješolska
 - e. visokošolska/univerzitetna
 - f. magisterij znanosti
 - g. doktorat znanosti

4. Vaša občina oziroma krajevna skupnost šteje:
 - 1 manj kot 10.000 prebivalcev
 - 2 od 10.000 do 20.000 prebivalcev
 - 3 več kot 20.000 prebivalcev

14. Kakšen odnos imate do ostalih tujcev v naši državi (državljeni bivše skupne države)? (1 – ga nimam; 5 – zelo dober)

1 2 3 4 5

15. Bi bili pripravljeni nuditi humanitarno pomoč migrantom? (1 – nikakor, 5 – absolutno da)

1 2 3 4 5

16. Predpostavljajmo, da imate šoloobveznega otroka. V kolikšni meri bi vas motilo, če bi vaš otrok obiskoval isti razred kot migrant? (1 – nikakor; 5 – zelo)

1 2 3 4 5

17. Kako pridete do informacij glede migrantov in beguncev?

- Množični mediji
- Med prijatelji
- Na delovnem mestu
- V družini
- Drugo

Hvala lepa.